

POP Pankki

Liedon Osuuspankki / Lieto ja Turku

VUOSIKERTOMUS 2018

Yritys- ja yhteisötunnus: 0134693-5
Postiosoite: Hyvättyläntie 10, 21420 LIETO
Käyntiosoite: Hyvättyläntie 10, Lieto
Kotipaikka: Lieto

SISÄLLYSLUETTELO

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS 2018

Sisällys

Hallituksen toimintakertomus tilikaudelta 1.1. - 31.12.2018	1
POP Pankki -ryhmä	1
Toimintaympäristö	1
Pankin liiketoiminta	2
Tulos	3
Tase	5
Konsernitilinpäätös	8
Vapaaehtoiset ja lakisääteiset rahastot	8
Vakavaraisuuden hallinta	8
Riskienhallinta	11
Hallinto ja henkilöstö	15
Yhteiskuntavastuu	20
Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	21
Liiketoiminnan kehitys vuonna 2019	21
Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käytöstä	21
Tunnuslukujen laskentakaavat	23
Tilinpäätös	24
Liedon Osuuspankin tuloslaskelma	24
Liedon Osuuspankin tase	25
Liedon Osuuspankin rahoituslaskelma	27
Liedon Osuuspankin konsernituloslaskelma	29
Liedon Osuuspankin konsernitase	30
Liedon Osuuspankin konsernin rahoituslaskelma	32
Liitetiedot	34
Luettelo tilikauden aikana käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tositelajeista	45
Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus	46
Hallintoneuvoston lausunto tilinpäätöksestä	47
Tilinpäätösmerkintä	48

Hallituksen toimintakertomus tilikaudelta 1.1. - 31.12.2018

Liedon Osuuspankki on itsenäinen osuuspankki, joka on perustettu vuonna 1902. Vuosi 2018 oli pankin 116. toimintavuosi. Pankki toimii Turun talousalueella. Pankin asiakaskunnasta pääosa on yksityisasiakkaita ja pienyrityksiä.

Pankin asiakasmäärä oli tilikauden päättyessä yli 6 900. Pankilla on pääkonttori Liedossa ja toinen konttori Turussa. Konttoreissa asioinnin lisäksi asiakkaat käyttävät verkkopankki- ja mobiilipankkipalveluita sekä palveluautomaatteja ja käteisautomaatteja. Itsepalvelun osuus asiakkaiden kaikista peruspalvelutapahtumista vuonna 2018 oli 97,2 prosenttia. Vuoden lopussa yli 3 000 pankin asiakkaalla oli verkkopankkipankkisopimus.

Liedon Osuuspankki emoyhtiönä ja sen tytäryhtiö Kiinteistö Oy Liedon Torinkulma muodostavat konsernin. Emoyhtiö omistaa 62,5 prosenttia tytäryhtiön osakkeista. Emoyhtiön osuus konsernin tilikauden tuloksesta on 74 prosenttia ja taseesta 99,9 prosenttia. Tytäryhtiöllä ei ole merkittävää vaikutusta muodostettaessa kokonaiskäsitystä konsernin toiminnasta ja sen vaikutus konsernin tulokseen ja omaan pääomaan on vähäinen. Siten hallituksen toimintakertomuksessa kuvataan pääosin pankin toimintoja.

POP Pankki -ryhmä

Liedon Osuuspankki on paikallisesti ja alueellisesti toimiva osuuspankki, joka kuuluu POP Pankki -ryhmään. Liedon Osuuspankki on POP Pankkiliitto osk:n jäsen ja se kuuluu 31.12.2015 toimintansa aloittaneeseen POP Pankkien yhteenliittymään. POP Pankkien yhteenliittymän muodostavat 26 itsenäistä osuuspankkia, keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk ja näiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset, joista merkittävin on POP Pankkien keskusluottolaitos Bonum Pankki Oyj. POP Pankkiliitto osk toimii POP Pankki -ryhmän ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

POP Pankkien yhteenliittymä on laissa talletuspankkien yhteenliittymästä tarkoitettu yhteenliittymä, jonka keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Yhteenliittymän jäsenluottolaitosten vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan yhteenliittymän tasolla. POP Pankki -ryhmään kuuluvat myös POP Holding Oy ja Suomen Vahinkovakuutus Oy, jotka eivät ole keskinäisen vastuun piirissä.

Toimintaympäristö

Suomen talouskasvu jatkui hyvänä vuonna 2018. Ennätysvahvaan vuoden 2017 talouskasvuun verrattuna kasvuvauhti kuitenkin hidastui. Vaikka maailmantalouden kasvuvauhti oli myös hyvällä tasolla, kasvun jatkumista uhkaavat epävarmuustekijät alkoivat nostaa päätään.

Suomessa vuonna 2016 sovittu pidättäytyminen palkankorotuksista ja työajan lisäys (niin sanottu kilpailukyky sopimus) paransivat Suomen viennin hintakilpailukykyä ja myös sen jälkeen sovitut palkkaratkaisut ovat kilpailijamaihin verrattuna maltillisia. Tärkeimpien Suomen vientimaiden positiivinen talouskehitys näkyi myös vientikysynnän vahvuudessa. Kotimaassa rakentaminen säilyi edelleen historiallisen vilkkaana, mutta rakennuslupien määrän putoaminen ennakoii rakennusbuumin lähestyvän käännepistettä. Talouden vahva veto tuki työllisyysastetta, joka vuoden lopussa nousi hallituksen asettamalle 72 prosentin tavoitetasolle ja samalla työttömyys painui lähelle 7 prosentin tasoa.

Suomen velkaantumiskehityksessä nähtiin pitkään odotettu käänne, kun velkaantumisaste kääntyi vahvan talouskasvun myötä laskuun. Velan kokonaismäärä kuitenkin jatkoi edelleen

kasvuun. Myös kotitalouksien velkaantuminen jatkui ja säästämisaste oli negatiivinen. Etenkin pääkaupunkiseudulle suuntautuva muuttoliike ja sijoittajien kysyntä piti kasvukeskusten asuin hinnat vielä nousutrendillä. Kasvukeskusten ulkopuolella asuntojen kysyntä oli kuitenkin selvästi maltillisempaa, joten hintataso joko aleni tai pysyi entisellä tasolla.

Finanssivalvonta huolestui kotitalouksien velkaantumisen kasvusta ja kiristi lainakattoa 1.7.2018 alkaen. Myös kulutusluottojen lisäsääntelyä alettiin valmistella vuoden lopulla.

Euroalueella korkotaso ja –näkymät olivat edelleen maltillisia ja lyhyet markkinakorot säilyivät negatiivisina. Euroopan keskuspankki on jo pidempään pitänyt euroalueen korkotason matalana suurimittaisella korko- ja rahamääräelvytyksellä, mutta vuoden aikana nähtiin myös ensimmäiset viitteet suunnanmuutoksesta. Osto-ohjelman kasvu päättyi ja 12 kuukauden euriborkoroissa nähtiin käänne ylöspäin. EKP ei kuitenkaan vielä tehnyt muutoksia ohjaukorkoihin. Vähittäispankkitoiminnassa negatiivisen korkotason jatkuminen asetti haasteita korkokatteelle, mutta toisaalta poikkeuksellisen kevyellä rahoitusympäristöllä oli myönteinen vaikutus rahoituksen hankintaan.

Pankkitoimintaan vaikuttavat sääntelymuutokset jatkuivat vuoden 2018 aikana. Vuoden alusta tulivat voimaan siirtymäkauden jälkeen täysimääräisenä maksuvalmiutta säätelevä LCR-sääntely, maksupalveludirektiivi (PSD2) ja IFRS9 Rahoitusinstrumentit –standardi. Toukokuussa puolestaan astuivat voimaan EU:n tietosuoja-asetus (GDPR) sekä tietosuojadirektiivi. Kotitalouksien suoraa osakesäästämistä helpottamaan alettiin valmistella ns. osakesäästötiliä, jonka toivotaan kannustavan suurempaa osaa kotitalouksista osakesäästämiseen ja –sijoittamiseen.

Pankin liiketoiminta

Liedon Osuuspankin liiketoiminnan kasvu ja tuloskehitys jatkuivat odotusten mukaisesti tilikauden aikana. Pankki keskittyi tavoitteidensa mukaisesti kasvattamaan aktiiviasiakaskuntaansa ja asiakkuuksien syvyyttä.

Liedon Osuuspankki harjoittaa peruspankkitoimintaa ja tarjoaa asiakkailleen monipuolisia pankkipalveluja sekä oman taseensa kautta että välittäen yhteistyökumppaneidensa tuotteita. Välitetyt tuotteet käsittävät sijoitus- ja vakuutus tuotteita.

Sijoitustuotteina pankin tuotevalikoimaan kuuluvat yhteistyökumppaneiden, mm. Aktia Rahastoyhtiö Oy:n, Sp-Rahastoyhtiö Oy:n ja UB Omaisuudenhoito Oy:n sijoitusrahastot. Arvopaperipalveluissa yhteistyökumppanina on Nordnet Bank Ab Suomen sivuliike.

POP Pankki -ryhmä ja UB Omaisuudenhoito Oy allekirjoittivat marraskuussa 2017 yhteistyösopimuksen koskien valittujen rahastojen jakelua POP Pankeissa. Sopimuksen kohteena olevat rahastot keskittyvät reaaliomaisuussijoituksiin, joissa UB on edelläkävijä pohjoismaisella tasolla mitattuna. Rahastojen myynti aloitettiin pankissa helmikuussa 2018.

Vuoden 2017 lopulla POP Pankki -ryhmä ja Säästöpankkiryhmä sopivat tuoteyhteistyöstä, jonka tavoitteena on tuoda Säästöpankkiryhmään kuuluvien Sp-Henkivakuutus Oy:n ja Sp-Rahastoyhtiö Oy:n tuotteet POP Pankkien valikoimaan sekä Suomen Vahinkovakuutus Oy:n vahinkovakuutus tuotteet Säästöpankkien asiakkaille pankkikonttoreissa ja sähköisissä kanavissa. Ensimmäisten tuoteyhteistyössä tuotettujen tuotteiden myynti aloitettiin kesäkuussa, jolloin myyntiin tulivat POP Lainaturva, POP Elämänvara ja POP Tuottovakuutus.

Pankin välittämät eläke- ja säästövakuutus tuotteet tuottavat Aktia Henkivakuutus Oy ja Sp-Henkivakuutus Oy sekä lainavakuutus tuotteet AXA konserni ja Sp-Henkivakuutus Oy. Yhteistyön tarkoituksena on turvata kilpailukykyiset eläke-, säästö- ja lainavakuutus palvelut POP Pankkien asiakkaille.

Henkilöasiakkaiden vahinkovakuutuspalveluissa pankki tekee yhteistyötä POP Pankki -ryhmään kuuluvan Suomen Vahinkovakuutus Oy:n kanssa, joka käyttää markkinointinimeä POP Vakuutus.

Vuoden lopussa asiakkaila oli pankin välittämiä rahasto- ja vakuutussäästöjä 14 111 tuhatta euroa.

POP Pankkien keskusluottolaitoksena toimii POP Pankkiliiton omistama Bonum Pankki Oyj. Bonum Pankki vastaa POP Pankin asiakkaiden maksuliikenteeseen ja Visa-korttien liikkeelle laskuun liittyvistä palveluista sekä hoitaa POP Pankkien tukkuvarainhankintaa laskemalla liikkeeseen sijoitustodistuksia ja joukkovelkakirjalainoja.

Bonum Pankki vastaa myös POP Pankkien yhteenliittymän maksuvalmiusvaatimuksen täyttämisestä. POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk on saanut Finanssivalvonnalta luvan päättää, ettei sen jäsenluottolaitoksiin sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) kuudennessa osassa ja sen nojalla annetuissa Euroopan unionin säädöksissä säädettyjä luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia.

Liedon Osuuspankki aloitti POP Osuusannin 1.11.2015. Joulukuussa 2018 pankin hallitus teki päätöksen POP Osuusannin jatkamisesta edelleen 31.12.2019 saakka. POP Osuus on osuus-kuntalain mukainen sijoitus osuuspankin omaan pääomaan. POP Osuudet ovat pankin ydinvakavaraisuuteen (CET1) luettava pääomainstrumentti, ja laskemalla liikkeelle POP Osuuksia Osuuspankki parantaa ydinvakavaraisuuttaan. POP Osuuksia voidaan antaa vain Osuuspankin jäsenille.

POP Pankki -ryhmä on valmistellut pankkitoiminnassa käytettävien tietojärjestelmien mittavaa uudistusta yhdessä muiden Oy Samlink Ab:n omistajien kanssa. Samlink on POP Pankkien nykyisten peruspankkijärjestelmien toimittaja. Uudistushankkeen tavoitteena on modernin tietojärjestelmän avulla kehittää asiakaspalvelua ja alentaa IT-kuluja. Hankkeen aikataulu ja kustannukset tarkentuvat alkuvuoden 2019 aikana.

Tulos

Liedon Osuuspankin liikevoitto oli 350 tuhatta euroa (479 tuhatta euroa vuonna 2017). Liikevoitto pieneni edellisestä vuodesta 26,9 prosenttia. Liikevoittoprosentiksi taseen vuosikeskiarvosta muodostui 0,3 prosenttia (0,4). Liiketuloksen heikkeneminen johtui mm. sijoitustoiminnan tuottojen laskusta ja purkuvarauksesta. Pankin kulu-tuotto -suhde oli 89,5 prosenttia (82,7).

Tilikauden alussa pankki siirtyi soveltamaan IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardia Luottolaitoslain ja Finanssivalvonnan määräysten mukaisesti. Uuden standardin käyttöönotto vaikutti erityisesti sijoitusten arvomuutosten kirjaustapaan sekä arvonalentumisten määrittämiseen ja kirjaamiseen. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset kirjataan pääsääntöisesti käypään arvoon tulosaikavaihteisesti. Kaikista jaksotettuun hankintamenoan arvostettavista rahoitusvaroista, taseen ulkopuolisista sitoumuksista ja käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavista rahoitusvaroista lasketaan odotettavissa oleviin luottotappioihin perustuva tappiovaraus, jonka muutokset vaikuttavat pankin tulokseen. Kirjanpitosäännösten muutos ei vaikuttanut vertailukauden lukuihin, vaan käyttöönoton vaikutus kirjattiin suoraan omaan pääomaan 1.1.2018. Luokittelumuutoksista ja käyttöönoton vaikutuksista on kerrottu tarkemmin liitetiedoissa.

Pankin keskeiset tuloslaskelmaerät ovat kehittyneet kahteen edelliseen vuoteen verrattuna seuraavasti:

Tuhatta euroa	01-12/2018	01-12/2017	Muutos-% *)	01-12/2016	Muutos-% **)
Korkokate	1 558	1 514	2,9	1 620	-6,5
Nettopalkkiotuotot	773	739	4,6	888	-16,8
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	-16	0	...	0	...
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot	47				
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		365		224	62,9
Muut tuotot	133	105	26,4	475	-77,8
Tuotot yhteensä	2 494	2 723	-8,4	3 207	-15,1
Henkilöstökulut	-839	-800	4,8	-766	4,5
Muut hallintokulut	-944	-951	-0,7	-851	11,8
Muut kulut	-450	-500	-9,9	-560	-10,6
Kulut yhteensä	-2 233	-2 251	-0,8	-2 176	3,4
Kulu-tuotto -suhde	89,53	82,65		67,87	
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista	133				
Arvonalentumistappiot luotoista		6		-255	
Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot sekä arvonalentumiset	-44				
Liikevoitto	350	479	-26,9	775	-38,2
Tilikauden voitto	188	278	-32,3	804	-65,4
*) Muutos 2018-2017					
***) Muutos 2017-2016					

Pankin korkokatteeksi muodostui 1 558 tuhatta euroa (1 514). Korkokate kasvoi 2,9 prosentilla edelliseen tilikauteen verrattuna

Korkotuottojen määrä oli 1 824 tuhatta euroa (1 847), jossa vähennystä edellisvuodesta oli 23 tuhatta euroa. Korkotuotoista merkittävimmän osan muodostivat antolainauksen korkotuotot. Korkokulut olivat 266 tuhatta euroa (333). Korkokulut vähenivät edelliseen tilikauteen verrattuna 20,1 prosenttia. Korkokulut koostuivat pääasiassa yleisön talletuksille maksetuista koroista.

Nettopalkkiotuotot olivat 773 tuhatta euroa (739). Tästä palkkiotuottojen osuus oli 968 tuhatta euroa (887) ja palkkiokulujen 195 tuhatta euroa (148). Palkkiotuottoihin sisältyy välitetyistä tuotteista saatuja palkkioita yhteensä 242 tuhatta euroa (219). Muista palkkiotuotoista merkittävimpiä olivat palkkiot antolainauksesta 226 tuhatta euroa (200), palkkiot maksuliikenteestä 395 tuhatta euroa (383), palkkiot omaisuuden hoidosta ja lainopillisista tehtävistä 62 tuhatta euroa (38) ja palkkiot takauksista 7 tuhatta euroa (14). Palkkiokulut kasvoivat edellisvuodesta 31,5 prosenttia.

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotoiksi muodostui -16 tuhatta euroa (0). Erään sisältyi tuloksen kautta käypään arvoon kirjattavien rahoitusvarojen myyntivoittoja ja -tappioita 0,3 tuhatta euroa (0) sekä näiden realisoitumattomia arvostusvoittoja ja -tappioita -17 tuhatta euroa (0).

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot olivat 47 tuhatta euroa. Tästä myyntivoitot ja -tappiot olivat 47 tuhatta euroa. Vertailukaudella myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot olivat (365) tuhatta euroa. Tästä myyntivoitot ja -tappiot olivat (365) tuhatta euroa.

Rahoitusvaroista tuloslaskelmaan kirjattujen tuottojen määrään vaikutti 1.1.2018 muuttuneet kirjanpitosäännökset, jotka lisäsivät käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattaviksi luokiteltavia rahoitusvaroja. Sijoituksista kirjattujen myyntivoittojen pieneneminen johtui suurelta osin muuttuneista kirjanpitokäytännöistä.

Muut tuotot sisältävät tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista, sijoituskiinteistöjen nettotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot, yhteismäärältään 133 tuhatta euroa (105). Saadut osingot olivat 117 tuhatta euroa (85), jossa kasvua edellisvuoteen oli 32 tuhatta euroa. Sijoituskiinteistöjen nettotuotoksi muodostui -81 tuhatta euroa (-70). Ero, 12 tuhatta euroa, johtui vuokrausasteen noususta, purkuvarauksesta ja arvonalennuskirjauksesta. Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 7,8 prosentilla 97 tuhanteen euroon (90).

Henkilöstökulut muodostuvat palkkakuluista sekä eläke- ja muista henkilösivukuluista. Näiden kulujen kokonaismäärä oli 839 tuhatta euroa (800), mikä oli 4,8 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna.

Muut hallintokulut pienenevät 0,7 prosenttia, 944 tuhanteen euroon (951). Muut kulut, 450 tuhatta euroa (500), käsittävät poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä sekä liiketoiminnan muut kulut. Suunnitelman mukaisten poistojen määrä oli 55 tuhatta euroa (56). Liiketoiminnan muut kulut pienenevät 11,1 prosenttia, 395 tuhanteen euroon (444). Kulujen vähentyminen johtui omassa käytössä olevien kiinteistöjen kulujen laskusta.

Tilikaudella kirjattiin odotettavissa olevia luottotappioita tuloslaskelmaan yhteensä -88 tuhatta euroa. Erä muodostuu luotoista ja takauksista kirjatusta odotettavissa olevista tappioista -132 tuhatta euroa ja käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavien rahoitusvarojen odotettavissa olevista tappioista 43 tuhatta euroa. Toteutuneita luottotappioita kirjattiin katsauskaudella 16 tuhatta euroa ja palautuksia aikaisemmin toteutuneiksi luottotappioiksi kirjatusta saamisista 0 tuhatta euroa. Rahoitusvaroista kirjattujen arvonalentumistappioiden nettomäärä tuloksessa oli 0 tuhatta euroa (-6). Vertailukaudella arvonalentumistappioiden bruttomäärä oli 0 tuhatta euroa (15). Arvonalentumisten peruutuksia kirjattiin 0 tuhatta euroa (2) ja palautuksia aikaisemmin toteutuneiksi luottotappioiksi kirjatusta saamisista saatiin 0 tuhatta euroa (19).

Tase

Pankin tase kasvoi vuoden 2018 aikana 1,3 prosenttia ja oli vuoden lopussa 123 703 tuhatta euroa (122 164). Taseessa olevien luottojen määrä oli 88 151 tuhatta euroa. Luottojen keskikorko oli 1,61 prosenttia. Talletusten määrä oli 106 509 tuhatta euroa ja niiden keskikorko 0,14 prosenttia.

Liedon Osuuspankin taseen keskeiset erät ovat kehittyneet kahteen edelliseen vuoteen verrattuna seuraavasti:

Tuhatta euroa	31.12.2018	31.12.2017	Muutos-% **)	31.12.2016	Muutos-% ***)
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	88 151	85 827	2,7	83 515	2,8
Luotot	88 151	85 827	2,7	83 515	2,8
Sijoitukset	34 671	35 500	-2,3	35 927	-1,2
Saamiset luottolaitoksilta	4 536	9 730	-53,4	11 115	-12,5
Saamistodistukset	15 990	9 602	66,5	9 533	0,7
Osakkeet ja osuudet	11 896	13 922	-14,6	12 907	7,9
Kiinteistöt	2 249	2 245	0,1	2 371	-5,3
Yleisön talletukset *)	106 509	104 977	1,5	102 564	2,4
Velat luottolaitoksille	2 022	2 019	0,1	2 065	-2,2
Oma pääoma	10 799	10 936	-1,3	10 409	5,1
Tilinpäätössiirtojen kertymä	3 389	3 272	3,6	3 143	4,1
ROA %	0,2	0,3		0,5	
ROE %	2,0	3,1		4,4	
Omavaraisuusaste	10,9	11,1		10,7	
Vakavaraisuussuhde	20,57 %	20,88 %		16,83 %	
*) Luku ei sisällä suojauksesta johtuvaa käyvän arvon muutosta					
**) Muutos 2018-2017					
***) Muutos 2017-2016					

Luotonanto

Liedon Osuuspankin luotonannon kokonaismäärä tilikauden lopussa oli 88 151 tuhatta euroa (85 827). Pankin valtion varoista välittämät luotot sisältyvät pankin taseeseen erään Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä. Niiden määrä vuoden lopussa oli 30 tuhatta euroa (60).

Luottoja nostettiin ja uudistettiin vuoden aikana yhteensä 24 563 tuhatta euroa. Luotonannon nettolisäys oli 2 324 tuhatta euroa eli 2,7 prosenttia. Luotonannon kehitykseen vaikutti mm. toimialueen hyvä talouskehitys ja haastava kilpailutilanne.

Yli 90 päivää erääntyneet saamiset olivat vuoden lopussa 310 tuhatta euroa (746) eli 436 tuhatta euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Lisäksi pankilla oli nollakorkoisia saamia 617 tuhatta euroa (1 007). Yli 90 päivää erääntyneet ja nollakorkoiset saamiset yhteensä olivat 1,0 prosenttia (2,0) taseessa olevien luottojen ja taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärästä.

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin kuuluvat asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset ja asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset, 226 tuhatta euroa (232) muodostuvat pääasiassa pankki- ja muista takauksista. Muihin takauksiin sisältyvät pankin antamat omavelkaiset takaukset omasta ja muiden POP Pankkien puolesta Bonum Pankki Oyj:lle liittyen pankkien tekemään maksuliiketilisopimukseen.

Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset, joiden määrä tilikauden päättyessä oli 3 506 tuhatta euroa (3 304) koostuvat pääasiassa myönnettyistä nostamattomista luotoista.

Sijoitukset

Pankin sijoitukset kohdistuivat pääosin talletuksiin muissa luottolaitoksissa, saamistodistuksiin, osakkeisiin ja osuuksiin sekä kiinteistöihin, jotka sisältyvät tase-erään Aineelliset hyödykkeet. Aineelliset hyödykkeet on eritelty liitetiedossa 1.8.

Pankin talletukset muissa luottolaitoksissa olivat 4 536 tuhatta euroa (9 730). Määrä oli 5 194 tuhatta euroa pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Sijoitukset saamistodistuksiin muodostuivat rahamarkkina-arvopapereista ja joukkovelkakirjalainoista. Niiden määrä tilikauden päättyessä oli 15 990 tuhatta euroa (9 602), mikä on 66,5 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna.

Sijoitukset osakkeisiin ja osuuksiin olivat kauden päättyessä 11 896 tuhatta euroa (13 922). Tästä toiminnalle välttämättömien osakkeiden ja osuuksien osuus oli 3 080 tuhatta euroa (3 080) ja muiden osakkeiden ja rahasto-osuuksien osuus 8 816 tuhatta euroa (10 842). Pankilla ei ole hallussaan julkisesti noteerattuja osakkeita, joilla se kävisi aktiivisesti kauppaa.

Pankin kiinteistöomaisuuden arvo taseessa oli 2 249 tuhatta euroa (2 245). Tästä omassa käytössä olevien kiinteistöjen arvo oli 869 tuhatta euroa (870) ja sijoituskiinteistöjen arvo 1 379 tuhatta euroa (1 375). Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 1.8.

Pankki kirjasi arvonalennuksia kiinteistöomaisuudesta yhteensä -30 tuhatta euroa (-100). Purkuvarausta pankki kirjasi -100 tuhatta euroa (0).

Yleisön talletukset

Pankin varainhankinnasta valtaosa muodostui yleisöltä vastaanotetuista talletuksista. Talletusten määrä vuoden lopussa oli 106 509 tuhatta euroa (104 977). Talletukset kasvoivat vuoden aikana 1 532 tuhatta euroa eli 1,5 prosenttia.

Talletukset käyttely- ja säästämisileillä kasvoivat vuoden aikana 8 624 tuhatta euroa eli 10,6 prosenttia ja niiden määrä vuoden vaihteessa oli 89 800 tuhatta euroa (81 176). Sijoittamis- ja asuntosäästöpalkkiotilien vähennys oli 7 092 tuhatta euroa eli 29,8 prosenttia ja niitä oli vuoden vaihteessa 16 709 tuhatta euroa (23 801). Muutokseen vaikutti mm. sijoitustilien hinnoittelumuutos.

Muut velat

Muut velat muodostuvat pääasiassa veloista luottolaitoksille.

Velat luottolaitoksille olivat 2 022 tuhatta euroa (2 019). Erä sisältää muiden luottolaitosten pankkiin tekemät talletukset.

Muut vieraan pääoman erät muodostuivat lähinnä lyhytaikaisista maksujenvälityseristä sekä tuottojen ja kulujen jaksotuksiin liittyvistä tilinpäätösvaiheen siirtyvistä eristä.

Oma pääoma ja tilinpäätössiirtojen kertymä

Pankin oma pääoma tilikauden päättyessä oli 10 799 tuhatta euroa (10 936). Vähennyistä edelliseen tilikauteen verrattuna oli 137 tuhatta euroa. Tilikauden avaavaan taseeseen 1.1.2018 kirjattiin IFRS 9 standardin käyttöönoton seurauksena oikaisuna -22 tuhatta euroa. Osuusomaa väheni tilikauden aikana 147 tuhatta euroa (+186). Liedon Osuuspankki on laskenut liikkeelle POP Osuuksia 1 951 euroa (2 028).

Omaan pääomaan sisältyvän käyvän arvon rahaston määrä laskennallisilla veroilla oikaistuna oli 77 tuhatta euroa (420). Määrä koostui käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta arvostettujen rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksesta 77 tuhatta euroa (420).

Tilinpäätössiirtoja ovat poistoerot ja verotuserusteiset varaukset, joiden yhteismäärä kauden päättyessä oli 3 389 tuhatta euroa (3 272), josta luottotappiovaraus oli 3 389 tuhatta euroa (3 272). Vuonna 2018 luottotappiovarausta kasvatettiin 117 tuhatta euroa (129), jonka jälkeen varauksen määrä tilinpäätöksessä oli 4,6 prosenttia saamisista. Varauksesta 817 tuhatta euroa on siirretty vararahastoon.

Konsernitilinpäätös

Liedon Osuuspankki muodostaa konsernin, johon kuuluvat emopankki ja sen 62,5 %:sti omistama Kiinteistö Oy Liedon Torinkulma. Tytäryhtiöiden vaikutus konsernin tulokseen ja omaan pääomaan on vähäinen.

Konsernin liikevoitoksi muodostui 307 tuhatta euroa (427) ja tilikauden tulokseksi 255 tuhatta euroa (349). Konserni tase oli 123 831 tuhatta euroa (122 331). Konsernin oma pääoma ja vähemmistön osuus pääomasta oli 13 666 tuhatta euroa (13 753).

Vapaaehtoiset ja lakisääteiset rahastot

Pankit ovat velvollisia maksamaan Rahoitusvakuusvirastolle talletussuojamaksua ja vakuusmaksua. POP Pankki –ryhmään kuuluvia pankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Ryhmän talletuspankkeja ovat POP Pankit ja Bonum Pankki Oyj ja ryhmälle määrätty talletussuojamaksu vuonna 2018 oli 2 626 tuhatta euroa. Osuuspankki on vanhan talletussuojarahaston jäsen ja talletussuojamaksu katettiin kokonaisuudessaan vanhan talletussuojarahaston varoista. Vakuusmaksu määrättiin talletussuojamaksun tavoin ryhmälle ja pankin osuus vakuusmaksusta katettiin vuosina 2013 – 2014 maksetuista pankkiveroista. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan samassa talletuspankissa olevat korvauskelpoiset talletukset enintään 100 000 euroon asti.

Liedon Osuuspankki kuuluu myös sijoittajien korvausrahastoon, jonka suojan piiriin kuuluvat kaikki ei-ammattimaiset sijoittajat. Myös sijoittajien korvausrahaston osalta POP Pankki -ryhmään kuuluvia pankkeja pidetään yhtenä pankkina. Korvausrahastosta korvataan enintään 20 000 euroa.

Vakavaraisuuden hallinta

Liedon Osuuspankki on määritellyt vakavaraisuuden hallintaprosessin, jonka tavoitteena on pankin riskinkantokyvyn riittävyden turvaaminen suhteessa toiminnan kaikkiin olennaisiin riskeihin. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi pankki tunnistaa ja arvioi toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittaa riskinkantokyvynsä vastaamaan pankin riskien yhteismäärää. Vakavaraisuutensa turvaamiseksi pankki asettaa riskiperusteiset pääomatavoitteet ja laatii pääomasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Vakavaraisuuden hallintaprosessin tavoitteena on myös ylläpitää ja kehittää laadukasta riskienhallintaa. POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvilla luottolaitoksilla vakavaraisuuden hallinta perustuu yhteenliittymän keskusyhteisön hallituneuvoston vahvistamiin vakavaraisuuden hallinnan periaatteisiin, sekä keskusyhteisön hallituksen kaikille jäsenluottolaitoksille vahvistamiin pääomasuunnittelun menetelmiin.

Pankki toimii strategiansa mukaisesti vähittäispankkitoiminnassa. Toimimalla vain tällä liiketoiminta-alueella pankki kykenee pitämään toimintaansa sisältyvät riskit hallittavina ja toiminnan laatuun nähden pieninä. Pankin vakavaraisuuden hallinnasta vastaa pankin hallitus, joka myös

määrittelee toimintaan liittyvät riskirajat. Pankin hallitus käy vuosittain läpi pankin vakavaraisuuden hallintaan liittyvät riskit, pääomasuunnitelman sekä riskeille asetetut rajat.

Vakavaraisuuden hallintaprosessissaan pankki laatii mm. tulos-, kasvu- ja vakavaraisuusennusteet. Ennusteiden perusteella pankki kartoittaa tarvittavat toimenpiteet, joilla liiketoimintastrategian mukainen vakavaraisuustaso kyetään ylläpitämään.

Pankki soveltaa vakavaraisuuslaskennassa luottoriskin laskentaan standardimenetelmää ja operatiivisen riskin osalta perusmenetelmää. Standardimenetelmässä vastuut jaetaan vastuuryhmiin ja vähittäissaamisten ryhmässä on määritelty luotonannon hajautukselle vaadittavat vähimmäisrajat. Liedon Osuuspankki julkistaa vakavaraisuuslaskennan kannalta olennaiset tiedot vuosittain osana toimintakertomustaan ja tilinpäätöksen liitetietoja. Pankki on Finanssivalvonnan myöntämän luvan nojalla vapautettu POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisön päätöksellä omien varojen vaateesta ryhmän sisäisille erille sekä suurten vastapuolten rajoituksista keskusluottolaitoksen ja jäsenpankkien välisille erille.

Liedon Osuuspankin omat varat (TC) yhteensä olivat 13 126 tuhatta euroa (13 154), kun omien varojen vähimmäisvaatimus oli 6 703 tuhatta euroa (5 041). Ensisijainen pääoma (T1) oli 13 068 tuhatta euroa, josta ydinpääoman (CET1) osuus oli 12 971 tuhatta euroa ja ensisijaisten lisäpääomien (AT1) osuus oli 96 tuhatta euroa. Toissijainen pääoma (T2) oli 58 tuhatta euroa.

EU:n vakavaraisuusasetus N:o 575/2013 ei tunnista Liedon Osuuspankki liikkeeseen laskemia lisäosuuksia sääntelyn määrittelemiksi pääomainstrumenteiksi, joten lisäosuus ei ole sääntelyn mukaan jäsenluottolaitoksen omien varojen erä. Vakavaraisuusasetusta sovelletaan 1.1.2014 alkaen, mutta lisäosuuksia koskevien siirtymäsäännösten osalta soveltaminen muuttuu asteittain niin, että lisäosuudet vähenevät asteittain ja poistuvat kokonaisuudessaan pankin omista varoista vuonna 2022. Liedon Osuuspankki omiin varoihin sisältyi 31.12.2018 siirtymäsäädöksen piirissä käsiteltäviä lisäosuuksia 402 tuhatta euroa.

Liedon Osuuspankki voi laskea liikkeelle ydinpääomaan luettavia POP Osuuksia. Liedon Osuuspankki on laskenut liikkeelle POP Osuuksia 1951 tuhatta euroa.

Liedon Osuuspankin vakavaraisuussuhde säilyi edelleen hyvällä tasolla, vaikka pankin vakavaraisuussuhde laski 0,31 prosenttiyksikköä ja oli vuoden lopussa 20,57 prosenttia. Ensisijaisen pääoman (T1) suhde riskipainotettuihin eriin oli 20,47 % (20,78 %). Pankin konsernin vakavaraisuussuhde oli 19,64 % (19,99 %).

POP Pankki -ryhmä julkistaa nk. Pilari III -vakavaraisuustiedot erillisessä raportissa. POP Pankki -ryhmän tilinpäätös ja Pilari III -raportti on saatavissa keskusyhteisön toimitiloista osoitteesta Hevosenkentä 3, 02600 Espoo tai sähköisesti osoitteessa www.poppankki.fi.

VAKAVARAIUUSLASKELMA

	Emo		Konserni	
	2018	2017	2018	2017
Omat varat				
Ydinpääoma ennen lakisäätteisiä oikaisuja	13 243	13 307	12 787	12 878
Ydinpääomaan tehtävät lakisäätteiset oikaisut	-271	-331	-337	-402
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	12 971	12 976	12 449	12 476
Ensisijainen lisäpääoma ennen lakisäätteisiä oikaisuja	96	119	96	119
Ensisijaiseen lisäpääomaan tehtävät lakisäätteiset oikaisut	-	-	-	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1) yhteensä	96	119	96	119
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1) yhteensä	13 068	13 094	12 546	12 595

Toissijainen pääoma ennen lakisääteisiä oikaisuja	58	59	58	59
Toissijaiseen pääomaan tehtävät lakisääteiset oikaisut	-	-	-	-
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	58	59	58	59
Omat varat (TC = T1 + T2) yhteensä	13 126	13 154	12 603	12 654
Riskipainotetut erät yhteensä	63 825	63 007	64 185	63 292
josta luottoriskin osuus	57 894	57 078	58 022	57 245
josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	-	-	-	-
josta markkinariskin osuus	606	415	606	415
josta operatiivisen riskin osuus	5 324	5 514	5 557	5 633
Vakavaraisuustunnusluvut				
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,32 %	20,59 %	19,40 %	19,71 %
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,47 %	20,78 %	19,55 %	19,90 %
Omat varat yhteensä (TC) suhteessa riskipainotettuihin eriin (%)	20,57 %	20,88 %	19,64 %	19,99 %
Pääomavaatimus				
Omat varat	13 126	13 154	12 603	12 654
Pääomavaatimus yhteensä	6 703	6 616	6 740	6 646
Yleinen pääomapuskuri	1 596	1 575	1 605	1 582
vastasyklinen puskurivaade	1		1	
Pääomapuskuri	6 423	6 358	5 863	6 008

Vähimmäisomavaraisuusaste

Liedon Osuuspankin vähimmäisomavaraisuusaste oli 10,44 prosenttia. Vähimmäisomavaraisuusaste on laskettu tiedossa olevan sääntelyn mukaisesti ja kuvaa pankin ensisijaisten pääomien suhdetta kokonaisvastuusiin. Pankki seuraa liiallista velkaantumista osana vakavaraisuuden hallintaprosessia.

Vähimmäisomavaraisuusaste	Emo		Konserni	
	2018	2017	2018	2017
Ensisijainen pääoma	13 068	13 094	12 546	12 596
Vastuiden kokonaismäärä LR-raportti	125 167	123 643	125 294	123 809
Vähimmäisomavaraisuusaste %	10,44	10,30	10,01	10,17

Liedon Osuuspankin vakavaraisuuden kehitykseen vaikuttivat tuloksen lisäksi päätös jättää soveltamatta vakavaraisuusasetuksen 473 a artiklan mukaisia IFRS 9 –siirtymäjärjesteltyjä. Raportoiduissa omissa varoissa, pääomassa ja vähimmäisomavaraisuusasteessa on jo otettu huomioon IFRS 9:n käyttöönoton täysi vaikutus.

Pankin vakavaraisuuden odotetaan tulevaisuudessakin täyttävän vaaditun 10,5 %:n vähimmäistason, joka koostuu 8 %:n vähimmäistasosta ja 2,5 %:n kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta. Finanssivalvonnan johtokunta ei ole asettanut muuttuvaa lisäpääomavaadetta vuonna 2018 kotimaisille saamisille, joista pankin saamiset pääasiallisesti muodostuvat. Lisäpääomavaatimus voidaan tarvittaessa asettaa 0-2,5 %:n tasolle.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tavoite

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että pankin liiketoiminnasta aiheutuvat riskit on tunnistettu, arvioitu ja mitoitettu hyväksytylle tasolle ja että riskejä valvotaan ja ne ovat oikeassa suhteessa pankin riskinkantokykyyn. Riskienhallinnan keskeiset osa-alueet ovat luottoriskit, markkinariskit sisältäen korko- ja hintariskit, rahoitusriskit, kiinteistöriskit sekä strategiset ja operatiiviset riskit. Pankki seuraa riskikartalla eri riskien keskinäisiä riippuvuuksia.

Riskienhallinta POP Pankkien yhteenliittymässä

POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvilla luottolaitoksilla riskienhallinta ja riskien mittaaminen perustuvat yhtenäisiin menetelmiin. Tilikauden aikana yhteenliittymässä on vahvistettu jäsenluottolaitoksia sitovat riskilajikohtaiset ohjausrajat, jotka määrittävät riskitason, jonka puitteissa jäsenluottolaitokset voivat liiketoimintaansa harjoittaa. Liedon Osuuspankin hallitus on vahvistanut ohjausrajat osana riskilajikohtaisia strategioitaan.

Periaatteet ja organisointi

Liedon Osuuspankin riskienhallintastrategia perustuu hallituksen pankille vahvistamaan päämäärään ja liiketoimintastrategiaan, riskienhallintaohjeisiin, valtuusjärjestelmään sekä keskeisimmistä liiketoiminnan osa-alueista tuotettavaan riski- ja poikkeamaraportointiin.

Pankki kohdistaa strategiansa mukaisesti liiketoimintansa vähittäispankkitoiminnan vähäriskeyteen osaan. Pankilla ei ole taloudelliseen kantokykyynsä nähden ylisuuria asiakas- tai sijoitusriskikeskittymiä eikä pankki niitä strategiansa mukaisesti myöskään ota.

Pankki pitää vakavaraisuutensa turvallisella tasolla. Pankin vakavaraisuutta ja riskienkantokykyä vahvistetaan kannattavalla liiketoiminnalla. Luotto- ja muiden riskien muodostaman tappiowan pankki huomioi tilinpäätöksessään riittäväillä arvonalentumiskirjauksilla ja muilla tappiokirjauksilla.

Hallitukselle annetaan säännöllisesti tietoa pankin eri riskeistä ja niiden tasoista. Hallitus myös hyväksyy valtuudet ja puitteet riskinotolle määrittelemällä sallitut riskirajat luotto- ja markkinariskeille. Valtuuksien puitteissa vastuu päivittäisestä riskienseurannasta ja valvonnasta kuuluu toimivalle johdolle. Toimiva johto hyödyntää seurannassaan järjestelmien tuottamia raportteja eri riskien osa-alueilta. Riskien raportointiin ja seurantaan tarkoitettujen järjestelmien sekä käytännöt täyttävät riskienhallinnalle asetetut edellytykset ottaen huomioon pankin toiminnan luonteen ja laajuuden.

Riskienhallinnan ja compliancen järjestelyt

Pankki on ulkoistanut compliance-toiminnon hoitamisen POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisölle.

Ylimmän hallintoelimen jäsenten valinnassa noudatettava monipuolisuuden tähtävä toimintamalli ja sen tavoitteet ja päämäärät

Pankin ohjeistuksessa on korostettu hallituksen monipuolisuuden merkitystä. Monipuolisuustavoitteeseen pyritään vuosittaisen hallituksen itsearvioinnin avulla.

Luottoriskit

Luottoriskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa asiakasvastoista syntyvien riskien tulos- ja vaka-
varaisuusvaikutukset hyväksyttävälle tasolle. Hallituksen vahvistama liiketoimintastrategia ja
luotonanto-ohjeet määrittelevät enimmäismäärät riskikeskittymille ja ohjaavat luotonannon
suuntaamista asiakassektoreittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain.

Pankin keskeisiä asiakasryhmiä ovat toimialueen henkilöasiakkaat ja maatilayritykset sekä
pienyritykset. Pankin varainhankinnasta pääosa on myönnetty luottoina pankin asiakkaille. Pan-
kin taseessa olevista luotoista kotitalouksien ja elinkeinonharjoittajien yhteinen osuus on noin
79,7 % (78,7 %). Maatilayrittäjien osuus taseessa olevista luotoista on 8,1 % (9,3 %) ja muiden
12,1 % (12,0 %). Valtaosa, 77,5 % (77,0 %), pankin luotoista on myönnetty asuntovakuutta vas-
taan.

Yritys- ja maatilatalousluottoriskien hallinta perustuu asiakasvastuuhenkilön suorittamaan asia-
kasseurantaan ja sisäiseen luottokelpoisuusluokitteluun. Henkilöasiakkaan luottokelpoisuuden
arviointi rakentuu pankin hyvään asiakastuntemukseen ja sen pohjalta tehtävään arvioon asiak-
kaan maksukyvyistä.

Pankin hallitus tekee suurimmat luottopäätökset. Hallitus on edelleen delegoinut luottovaltuuk-
sia pankin johtoryhmälle ja nimetyille toimihenkilöille. Luottopäätökset tehdään pankin hallituk-
sen vahvistamien luotonanto-ohjeiden mukaisesti. Pääsääntönä on vähintään kahden päätök-
sentekijän periaate. Luottopäätökset perustuvat asiakkaan luottokelpoisuuteen ja maksukykyyn
sekä muiden luoton myöntämiskriteereiden, kuten vakuusvaatimusten täyttymiseen. Luotot on
myönnetty pääosin turvaavin vakuuksin. Vakuudet arvostetaan varovaisesti käypään arvoon ja
niiden käypiä arvoja seurataan säännöllisesti sekä tilastoja että hyvää toimialuetuntemusta hyö-
dyntämällä. Pankin hallitus on vahvistanut pankille ohjeet eri vakuusmuotojen arvostuksista ja
niiden vakuusarvoista, joita vastaan luottoa voidaan myöntää.

Luottoriskiä arvioidaan jatkuvasti seuraamalla mm. takaisinmaksussa esiintyviä viivästyksiä ja
järjestämättömiä luottoja. Asiakaskohtaisia vastuiden ja vakuuksien määriä seurataan asiakas-
vastuuhenkilöiden taholta perustuen jatkuvaan maksukäyttäytymisen ja asiakkaiden toiminnan
seuraamiseen. Hallitukselle raportoidaan vähintään kerran vuodessa kaikki yli 500 tuhannen
euron asiakasvastuut ja yli 90 päivää erääntyneet luotot. Raportointi sisältää mm. riskien mää-
rän ja kehityksen asiakaskokonaisuuksittain, toimialoittain ja luottokelpoisuusluokittain.

Pankilla ei ole asiakaskokonaisuuksia, joiden vastuut ylittäisivät luottolaitoslain asettaman ylära-
jan 25 prosenttia pankin omista varoista. Pankin luottokantaan sisältyvät riskit ovat tehtyjen sel-
vitysten perusteella pankin vuositulostasoon ja riskinkantokykyyn nähden alhaisella tasolla.

Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan rakenteellista rahoitusriskiä ja maksuvalmiusriskiä.

Rahoitusriski on jälleenrahoituksen saatavuuteen ja hintaan liittyvä riski, joka syntyy, kun saa-
misten ja velkojen maturiteetit poikkeavat toisistaan. Rahoitusriskiä syntyy myös, jos saatavat ja
velat ovat liaksi keskittyneet yksittäisille vastapuolille. Rahoitusriskiä arvioidaan maturiteetti-
luokittain kunkin luokan saatavien ja velkojen erotuksen suuruudella. Maksuvalmiusriski tarkoi-
taa riskiä siitä, että luottolaitos ei suoriudu odotetuista tai odottamattomista tulevista kassavir-
roista ilman vaikutuksia päivittäiseen toimintaan tai taloudelliseen tilaan.

Likviditeettiriskiä hallitaan mm. pitämällä riittävästi likvidejä varoja maksuvalmiuden takaamiseksi.
Likviditeettiriskiä seurataan raportoimalla hallitukselle pankin rahoitustilanteesta sekä mak-

suvalmiusasemasta. Raportointi perustuu tietoihin saatavien ja velkojen erääntymishetkestä sekä käytettävissä olevasta likviditeettireservistä

Liedon Osuuspankki hankkii tarvitsemansa jälleerahoituksen talletuksina omalta toimialueeltaan. Talletustiliehtojen mukaan merkittävä osa jälleerahoituksesta on avistaehtoista jakautuen yli 6 200 tallettaja-asiakkaalle. Pankin tavoitteena on hajauttaa jälleerahoituksensa maturiteettia ja ylläpitää laajaa rahoituspohjaa. Pankki hyödyntää jälleerahoituksen lähteenä myös ryhmän keskusluottolaitoksen, Bonum Pankki Oyj:n, välittämää tukkuvarainhankintaa.

Pankki noudattaa yhteenliittymän asettamaa ohjausrajaa 135 % anto-/ottolainaussuhteelle ja ylläpitää riittävää likviditeettireserviä päivittäisen maksuliikenteen ja maturiteettiluokittaisten erojen kattamiseen. Pankin taseessa olevista luotoista on 19,7 % (19,8 %) luotoissa, joiden luottoaika on yli 20 vuotta. Vuoden 2018 aikana pankin rahoitusasema pysyi hyvänä.

POP Pankkien yhteenliittymä on vapauttanut yksittäiset jäsenluottolaitokset LCR-vaateesta ja täyttää vaateen yhteenliittymätasolla. Keskusluottolaitos Bonum Pankki Oyj vastaa yhteenliittymän LCR-vaateen täyttämistä. Pysyvän varainhankinnan vaatimuksen NSFR:n odotetaan tulevan sitovaksi vaatimukseksi aikaisintaan vuoden 2019 lopussa. Myös NSFR-vaade tullaan täyttämään yhteenliittymätasolla ja jäsenluottolaitokset on vapautettu siitä jo kuluneella tilikaudella.

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutosten vaikutusta pankin tulokseen, taseen nykyarvoon ja vakavaraisuuteen. Korkoriski aiheutuu saatavien ja velkojen toisistaan poikkeavista korkoperusteista sekä eriaikaisista korontarkistus- tai erääntymisajankohdista.

Korkoriskin hallitsemiseksi alkaneella tilikaudella pankin tavoitteena on edelleen tasapainottaa saatavien ja velkojen korkoperusteita.

Avoimen korkoriskin määrää mitataan korkoherkkyydellä, joka huomioi korkoshokkien vaikutuksen korkokatteeseen ja taseen nykyarvoon tulevina vuosina. Pankin korkoriski oli 31.12.2018 -0,70 / -0,48 prosenttia 12 kk:n korkokatteesta, jos korkotaso muuttuisi yhden prosenttiyksikön verran. Korkoriski raportoidaan säännöllisesti hallitukselle, joka on vahvistamissaan ohjeissa antanut enimmäismäärät pankin korkoriskille. Yhteenliittymän asettama ohjausraja korkoriskille on katsauskaudella ollut enintään -5 % muutos korkokatteessa suhteessa pankin omiin varoihin +/- yhden prosenttiyksikön korkotason muutoksessa ajanjaksoilla 1-12 kk ja 13-24 kk.

Markkinariski

Markkinariskillä tarkoitetaan korkojen ja markkinahintojen muutosten vaikutusta pankin tulokseen ja omiin varoihin. Sijoitustoiminnassa korkojen muutos aiheuttaa markkinariskin toteutumisen arvopapereiden markkina-arvon muutoksena. Osakeriskillä tarkoitetaan mm. julkisesti noteerattavien osakkeiden ja rahasto-osuuksien kurssimuutosten aiheuttamaa tulosvaikutusta. Pankin tavoitteena sijoitustoiminnassa on ylläpitää likviditeettireserviä ja hankkia tuotto-riskisuhteeltaan kilpailukyinen tuotto sijoitetulle pääomalle.

Pankki sijoittaa arvopapereihin vain siten, että kurssimuutosten tulosvaikutus ei vaaranna pankin vakavaraisuutta tai kannattavuutta. Tilinpäätöshetkellä pankin tulokseen sisältyi arvopapereista kirjattuja realisoitumattomia arvonmuutoksia nettomäärältään -17 tuhatta euroa (0) ja sijoituksista kirjattua odotettujen luottotappioiden varausta -44 tuhatta euroa. Lisäksi realisoitumattomia arvomuutoksia sisältyy käyvän arvon rahastoon, määrältään 77 tuhatta euroa (420). Arvopapereiden realisoitumattomista arvonmuutoksista aiheutuva vaikutus pankin omiin varoihin

oli 16 tuhatta euroa (420). Pankilla ei ole arvopapereihin liittyvää koko toiminnan selvitysriskistä aiheutuvaa vähimmäisvakavaraisuusvaatimusta.

Sijoitusten hajauttamisella vähennetään yksittäisistä sijoituksista aiheutuvaa keskittyneisyysriskiä. Hallitus on asettanut sijoituksille riskirajat, joita seurataan säännöllisesti. Pankilla ei ole sijoituskokonaisuuksia, joissa sijoitusten ja saamisten määrä ylittäisi luottolaitoslain asettaman ylärajan 25 prosenttia pankin omista varoista.

Pankki seuraa kuukausittain sijoitustarkoitukseen hankittujen arvopapereiden markkina-arvoja ja niiden transaktioihin liittyviä kassavirtoja. Hallitukselle raportoidaan säännöllisesti arvopaperisalkun sisältö ja taseasema. Arvopaperisalkkuun sisältyvää markkinariskiä arvioidaan suhteessa pankin tulokseen ja omiin varoihin.

Kiinteistöriski

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan kiinteistöomaisuuteen kohdistuvaa arvonalentumis-, tuotto- tai vahingoittumisriskiä. Kiinteistö-sijoitukset eivät kuulu pankin ydinliiketoimintaan. Pankin kiinteistökohteet on vakuutettu pääosin täysarvovakuutuksilla.

Pankin sijoituskiinteistöomaisuus on arvioitu liikekiinteistöjen osalta pääosin tuottoarvomenetelmällä. Markkinaperusteista tuottovaadetta asetettaessa on otettu huomioon kiinteistökohteen sijainti, kunto, käyttötarkoitus ja markkinanäkymät. Tuottoarvomenetelmän lisäksi erityisesti asuntojen ja maa-alueiden arvioinnissa on käytetty kauppahintamenetelmää. Pankin kiinteistöriskiä seurataan säännöllisesti hallitukselle tehtävällä raportoinnilla, jossa raportoidaan kiinteistöjen tuotot, sitoutuneet pääomat, vuokrausasteet ja kiinteistöjen tuotto prosentit.

Kiinteistöomaisuuden arvo on maltillinen verrattuna pankin taseeseen ja pankin omiin pääomiin eikä kiinteistöomaisuuden arvoihin tällä hetkellä kohdistu sellaisia arvonalentamistarpeita, joilla olisi olennaista vaikutusta pankin lähivuosien tulokseen ja vakavaraisuuteen. Sijoituskiinteistöjen kirjanpitoarvot ja käyvät arvot on kuvattu liitetiedossa 1.7. (pois lukien aineettomiin hyödykkeisiin kirjatut aktivoinnit).

Pankin omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja kiinteistöyhtiöiden osakkeisiin sitoutunut pääoma oli tilinpäätöshetkellä 869 tuhatta euroa (870). Sijoituskiinteistöomaisuuteen sitoutunut pääoma väheni verrattuna edelliseen tilikauteen ja oli määrältään 1 379 (1 369) tuhatta euroa, mikä on 1,12 prosenttia pankin taseen loppusummasta.

Pankin sijoituskiinteistöomaisuuden nettotuotto on 4,37 prosenttia (1,79).

Strategiset ja operatiiviset riskit

Strategisella riskillä tarkoitetaan pankin toimintaympäristön kehitykseen nähden väärin valitusta liiketoimintastrategiasta syntyviä menetyksiä.

Strategiset riskit pyritään minimoimaan päivittämällä strategiset ja vuositason suunnitelmat säännöllisesti.

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan menetyksiä, jotka voivat johtua sisäisistä puutteellisuuksista järjestelmissä, prosesseissa ja henkilöstön toiminnassa tai ulkoisista liiketoimintaan vaikuttavista tekijöistä.

Operatiivisten riskien toteutumista pyritään minimoimaan henkilöstön jatkuvalla kehittämisellä ja kattavilla toimintaohjeilla sekä sisäisen valvonnan toimenpiteillä mm. eriyttämällä mahdollisuuksien mukaan asioiden valmistelu, päätöksenteko, toimeenpano ja valvonta toisistaan.

Pankki on varautunut erityisellä vakuutuksella pankkitoiminnassa mahdollisesti toteutuviin operatiivisiin riskeihin ja niistä aiheutuviin vahinkoihin. Oikeudellisten riskien toteutumista osaltaan vähentävät laajasti käytössä olevat vakiomuotoiset sopimusehdot. Tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuviin riskeihin on varauduttu jatkuvuussuunnittelulla.

Operatiivisia riskejä seurataan keräämällä tietoa pankkia kohdanneista taloudellisista menetyksistä ja mahdollisista väärinkäytöksistä. Hallitukselle raportoidaan vähintään kahdesti vuodessa havainnot pankin operatiivisista riskeistä. Toimiva johto hyödyntää sisäisen valvonnan tuottamaa raportointia ohjeistuksen noudattamisesta sekä tietoja toimintaympäristön muutoksista.

Sisäinen tarkastus

Yhteenliittymän keskusyhteisö vastaa keskitetysti sisäisen tarkastuksen ohjaamisesta ja järjestämisestä yhteenliittymän keskusyhteisössä, jäsenluottolaitoksissa sekä muissa yhteenliittymään kuuluvissa yrityksissä. Keskeisiä keskitettyjä tehtäviä ovat mm. yleinen ohjeistus, resursointi sekä vuosisuunnitelman laatiminen.

Sisäinen tarkastus on riippumatonta, objektiivista arviointi- ja varmistustoimintaa. Toiminnan tavoitteena on tukea keskusyhteisön hallintoneuvostoa, hallitusta ja toimivaa johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien sekä riskienhallinnan tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Keskusyhteisön sisäinen tarkastus tarkastaa Pankin toimintaa säännöllisesti. Pankin toimiva johto käsittelee sisäisen tarkastuksen tekemät tarkastushavainnot ja annetut toimenpidesuosittukset. Pankin toimitusjohtaja raportoi merkittävät havainnot sekä niihin kohdistetut toimenpiteet edelleen hallitukselle.

Sisäinen valvonta

Pankin sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että pankissa eri tasoille asetetut päämäärät ja tavoitteet saavutetaan sovittuja ja asetettuja sisäisen valvonnan ohjeita noudattaen. Sisäinen valvonta on pankin sisältä käsin tapahtuvaa hallintoelinten ja organisaation itsensä hoitamaa tarkkailua ja kohdistuu ensi sijassa toiminnan tilaan, laatuun ja tuloksiin. Sisäistä valvontaa suorittavat hallintoneuvosto, hallitus, toimitusjohtaja, esimiehet, asiantuntijat ja toimihenkilöt. Lisäksi toimihenkilöillä on velvollisuus ilmoittaa poikkeamista ja laittomuuksista ylemmälle organisaatiolle.

Hallinto ja henkilöstö

Pankin jäsenmäärä oli 31.12.2018 2 729 jäsentä (2 691 vuonna 2017).

Osuuskunnan kokouksia pidettiin yksi. Varsinaisessa osuuskuntakokouksessa vahvistettiin vuoden 2017 tilinpäätös ja myönnettiin vastuuvapaus pankin hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle. Pankin voitonjakokelpoisista varoista 6 543 241,64 euroa päätettiin käyttää voitonjakoon 51 370,38 euroa ja pankin vapaan oman pääoman rahastoon siirrettiin 227 055,95.

Osuuskuntakokous valitsi hallintoneuvoston uusiksi jäseniksi rehtori Outi Niemisen, toimitusjohtaja Timo Ilmolahden ja toimitusjohtaja Vesa Tyykilän. Erovuoroisista hallintoneuvoston jäsenistä valittiin uudelleen: Vesa Alikirri, Jyrki Johansson, Minna Pelttari, Timo Sairanen, Risto Virtanen ja Juhani Vuorinen. Pankin tilintarkastajaksi valittiin KHT Vesa Kiuas sekä varatilintarkastajaksi KHT –yhteisö Ernst & Young Oy.

Pankin hallintoneuvoston puheenjohtajana toimi Juhani Vuorinen ja varapuheenjohtajana Timo Sairanen. Hallintoneuvosto kokoontui kolme kertaa. Helmikuun kokouksessa oli mm. tilinpää-

tösasiat, osuuskunnan kokouksen jälkeisessä kokouksessa hallintoneuvoston järjestäytyminen ja joulukuun kokouksessa mm. henkilövalintoja.

Liedon Osuuspankin hallitukseen kuuluu kuusi jäsentä. Hallituksen puheenjohtajana on toiminut Juhani Laurikainen ja varapuheenjohtajana Jussi Karttila sekä toimitusjohtajana Juha Niemelä. Hallitus kokoontui vuoden aikana 13 kertaa.

Hallituksen varsinaiset jäsenet:

Laurikainen Juhani, puheenjohtaja	asianajaja, varatuomari	2007
Brander Marja-Leena	hallinto- ja talouspäällikkö	2005
Karttila Jussi, varapuheenjohtaja	toimitusjohtaja	2016
Konkola Seppo	opettaja	2012
Nieminen Tarmo, 11.12.2018 saakka	toimitusjohtaja	2000
Tyykilä Vesa, 12.12.2018 alkaen	toimitusjohtaja	2018
Ylitalo Pertti	toimitusjohtaja	2010

Hallintoneuvoston jäsenet:

Vuorinen Juhani, puheenjohtaja	vanh. rikoskonstaapeli	1984
Alikirri Vesa	maatalousyrittäjä	1998
Anttila Osmo	maatalousyrittäjä	1981
Ilmolahti Timo	toimitusjohtaja	2018
Johansson Jyrki	rakennusinsinööri	2008
Kestilä Birgitta	ohjaaja	1987
Koivisto Anna-Liisa	LTT	2007
Lempiäinen Kari	maatalousyrittäjä	1988
Nieminen Outi	rehtori	2018
Pelttari Minna	luokanopettaja	1996
Puro Jukka-Pekka	filosofian tohtori, dosentti	2014
Rauvola Timo	isännöitsijä	1993
Riikonen Petri	maatalousyrittäjä	2008
Sairanen Timo, varapuheenjohtaja	maatalousyrittäjä	1988
Tyykilä Vesa, 11.12.2018 saakka	toimitusjohtaja	2018
Vainio Jari	insinööri	2008
Virtanen Risto	sähkömestari	1995
Vähätalo Jari	maatalousyrittäjä	1999
Wilén-Suurjärvi Tiina	maatalousyrittäjä	1996

Pankin palveluksessa oli vuoden lopussa 15 (17) henkilöä, joista kokoaikaisia oli 13 (14) ja osa-aikaisia 2 (3) henkilöä. Henkilömäärä laski vuoden aikana 2 henkilöllä. Henkilökunnan keski-ikä oli tilinpäätöshetkellä 41 vuotta (41). Henkilökunnan ammattitaidon kehittämiseen ja ylläpitämiseen käytettiin yhteensä 36 (27) koulutuspäivää. Sairauspoissaoloja oli keskimäärin 4 päivää (5) henkilöä kohden.

Pankin tilintarkastajina ovat toimineet Vesa Kiuas, KHT ja varatilintarkastajana KHT-yhteisö Ernst & Young Oy

Pankin hallinnointi- ja ohjausjärjestelmä

Pankin toimintoja ohjaavat osuuskuntakokouksen päättämät säännöt. Osuuskuntakokous päättää pankin voitonjaosta ja valitsee hallintoneuvoston jäsenet. Hallintoneuvosto valitsee pankille hallituksen ja toimitusjohtajan, joka toimiaikanaan ei ole hallituksen jäsen. Hallintoneuvoston keskeinen tehtävä on ohjata ja valvoa pankin toimintaa. Tilinpäätöksestä hallintoneuvosto antaa varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle lausunnon.

Hallintoneuvosto toteuttaa valvontatehtävänsä valitsemalla tarkastustoimikunnan, jonka tehtävänä on pankin hallinnon valvominen hallintoneuvoston vahvistaman yleisohjeen mukaisesti. Tarkastustoimikunta kuulee pankin tilintarkastajaa ja sisäistä tarkastusta. Tarkastustoimikunnan laatima kertomus tarkastushavainnoistaan ja pankin hallinnosta käsitellään ainakin kerran vuodessa hallintoneuvoston kokouksessa.

Osuuspankkia edustaa ja sen toimintaa johtaa hallitus. Pankin operatiiviset päätökset pankin liiketoiminnasta ja strategisista asioista tekee pankin hallitus. Hallituksen työskentely perustuu pankin sääntöihin ja hallintoneuvoston päättämiin yleisohjeisiin. Pankin toimitusjohtaja hoitaa pankin juoksevaa hallintoa hallitukselta saamiensa ohjeiden mukaisesti.

Hallitusten jäsenten ja toimitusjohtajan riippumattomuuden selvittäminen tapahtuu Finanssivalvonnan ja sen edeltäjän Rahoitustarkastuksen antamien määräysten mukaisesti. Tehtävään valittaessa sekä vuosittain hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen on annettava selvitys yhteisöistä, joissa he toimivat. Lisäksi hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on annettava Finanssivalvonnan standardin mukainen sopivuus- ja luotettavuus selvitys tehtävää vastaanottaessaan.

Palkitsemisjärjestelmät

Palkitsemisjärjestelmän määrittelyssä käytetty päätöksentekoprosessi

Pankin hallitus vastaa palkitsemisasiosta.

Pankilla ei ole palkitsemisjärjestelmän hallinnointia varten hallituksen nimeämää ja sen jäsenistöä koostuvaa palkitsemisvaliokuntaa. Sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi pankin liiketoiminnan suppeuden vuoksi.

Pankin hallitus valvoo palkitsemisjärjestelmän noudattamista sekä arvioi säännöllisesti sen toimivuutta.

POP Pankkien yhteenliittymän sisäinen tarkastus todentaa vähintään kerran vuodessa onko pankin hallituksen hyväksymää palkitsemisjärjestelmää noudatettu.

Valvontatoiminnoissa työskentelevän henkilön palkkio ei ole riippuvainen sen liiketoiminnan tuloksesta, jota hän valvoo.

Palkitsemisen ja tuloksen välinen suhde

Palkitsemisjärjestelmä on pankin liiketoimintastrategian, tavoitteiden ja arvojen mukainen ja se vastaa pankin pitkän aikavälin etua. Palkitsemisjärjestelmä on sopusoinnussa pankin hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan ja riskinkantokyvyn kanssa ja edistää sitä.

Muuttuvien palkkioiden määrittämisessä sovellettavat keskeiset perusteet

Pankin muuttuviin palkkioihin sovelletaan seuraavia periaatteita:

1. Palkkio perustuu kokonaisarviointiin palkkionsaajan ja asianomaisen liiketoimintayksikön suorituksesta sekä pankin kokonaistuloksesta ja sen kehittymisestä. Suoritusta arvioitaessa huomioidaan taloudelliset ja muut tekijät sekä se, miten suoritus tai tulos on toteutunut pitkällä aikavälillä.
2. Palkkion määrässä otetaan huomioon muun ohella arviointihetkellä tiedossa olevat riskit, pääomakustannukset ja tarpeellinen maksuvalmius.

3. Pankki voi sitoutua ehdottomaan palkkion maksamiseen ainoastaan erityisen painavista syistä ja edellyttäen, että luvattu palkkio kohdistuu ainoastaan palkkionsaajan palvelussuhteen ensimmäiseen vuoteen.

Muuttuvien palkkioiden määrä palkkionsaajaa kohti voi olla enintään 50 % kiinteästä vuosipalkasta. Pankki voi päättää muuttuvien palkkioiden maksamatta jättämisestä joko kokonaan tai osittain siinä tapauksessa, että pankin vakavaraisuus on heikentynyt 13 % alle.

Palkkionsaajalle maksettavan erorahan ja muun vastaavan korvauksen, joka maksetaan, jos palvelussuhde päättyy ennenaikaisesti, maksamisessa otetaan huomioon edellä mainitut periaatteet ja maksamisperusteet laaditaan siten, ettei korvaus johda epäonnistuneen suorituksen palkitsemiseen.

Muuttuvan palkkion maksamisen lykkäytyminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä, mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa tai tätä korkeamman kahden kuukauden kiinteän bruttopalkan. Riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkioita tarkastellaan kokonaisuutena.

Pankissa pidetään luetteloa seuraavista riskiprofiiliin vaikuttavista henkilöistä:

1. Toimitusjohtaja ja henkilöt, jotka toimitusjohtajan lisäksi tosiasiallisesti osallistuvat yrityksen toiminnan johtamiseen,
2. Muu henkilö, jonka toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiasemaan,
3. Henkilö, joka työskentelee liiketoiminnoista riippumattomissa yrityksen sisäisissä valvontatoiminnoissa,
4. Muu henkilö, jonka palkkioiden kokonaismäärä ei merkittävästi poikkea 1 ja 2 kohdissa tarkoitettulle henkilölle määräytyvän palkkion kokonaismäärästä

Pankissa kenenkään palkkionsaajan muuttuva palkkio ei voi ylittää 50.000 euroa yhden vuoden ansaintajaksolta. Tämä tarkoittaa sitä, että palkkionsaajalle maksettavan muuttuvan palkkion osan maksamista ei tarvitse lykätä, vaan se voidaan maksaa kerralla.

Keskeisimmät ulkoistetut toiminnot

Pankin keskeiset tietojärjestelmät on ulkoistettu Oy Samlink Ab:hen, josta POP pankit omistavat vähemmistön. Pankin kirjanpito hoidetaan POP Pankki -ryhmän yhdessä kolmen muun pankki-ryhmän kanssa omistamassa Paikallispankkien PP-Laskenta Oy:ssä. Maksujenvälityksessä pankki käyttää Bonum Pankki Oyj:n maksujenvälitys- ja clearingpalveluja ja rahahuollossa Automatia Pankkiautomaatit Oy:n rahahuoltojärjestelmää.

Osuusmaksun, POP Osuuden ja lisäosuusmaksun ehdot

Pankin ydinpääomaan (CET1) sisältyi 2 863 kpl jäsenosuuksia.

Jäsenosuuksien ehdot

Jokainen jäsen on velvollinen ottamaan osuuspankista yhden osuuden ja suorittamaan siitä sadan (100) euron suuruisen osuusmaksun.

Osuusmaksu on maksettava kokonaisuudessaan rahana osuuspankkiin liityttäessä.

Jos osuusmaksua korotetaan, jäsenen maksettavaksi tuleva korotus on suoritettava hallituksen määrääminä erinä ja aikoina, kuitenkin viimeistään viiden (5) vuoden kuluessa korotusta koskevan sääntömuutoksen kaupparekisteriin merkitsemisestä lukien. Jäsenelle tulevaa ylijäämää ei pidätetä osuusmaksun suorittamiseksi.

Osuusmaksun korotus voidaan tehdä maksullisena, rahastokorotuksena tai sekakorotuksena. Rahastokorotus luetaan jäsenen puolesta maksettuun määrään osuusmaksua palautettaessa ja ylijäämää jaettaessa.

Osuusmaksut palautetaan jäsenyyden päätyttyä osuuskuntalain 17 luvun 1 §:n ja osuuspankkilain (Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista) 19 §:n mukaisesti ja sanotuissa lainkohdissa mainituin edellytyksin.

Osuusmaksu palautetaan vuoden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka perusteella palautus ensimmäisen kerran voidaan suorittaa. Eronneen jäsenen oikeudet osuuspankissa määräytyvät tällöin sääntöjen 9 §:n mukaisesti. Jos osuusmaksua ei ole voitu jäsenyyden päätyessä palauttaa kokonaisuudessaan maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen.

Osuuspankilla on oikeus kieltäytyä jäsenosuusmaksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Osuuspankki voi myöhemmin päättää edellä mainitun kiellon kumoamisesta. Palauttamista koskevasta kiellosta ja sen kumoamisesta päättää tarvittaessa hallitus.

POP Osuuksien ehdot

Pankin ydinpääomaan (CET1) sisältyi 19 509 kpl POP Osuuksia.

Osuuspankki voi antaa sääntöjensä mukaan POP Osuuksia. POP Osuuksia voidaan antaa vain osuuspankin jäsenille osuuspankin hallituksen tekemällä päätöksillä.

Yhden POP Osuuden nimellisarvo on sata (100) euroa. POP Osuus on maksettava kokonaisuudessaan osuuspankille hallituksen päättämänä aikana.

POP Osuuksien merkintä tapahtuu tekemällä osuuspankin hallitukselle tai sen määräämälle taholle kirjallinen hakemus, jonka hyväksymisestä päättää hallitus tai hallituksen määräämä taho. POP Osuuksiin liittyvät oikeudet syntyvät maksun suorittamisella.

POP Osuuksia voidaan antaa enintään 100 000 kappaletta.

POP Osuus voidaan siirtää vain toiselle jäsenelle. POP Osuus ei tuota etuoikeutta annettaviin jäsenosuuksiin tai uusiin POP Osuuksiin.

POP Osuuksille voidaan maksaa korkoa osuuspankin jakokelpoisesta ylijäämästä. Maksettavasta korosta päättää osuuskunnan kokous. POP Osuuksille maksettava korko voi poiketa jäsen- ja lisäosuuksille maksettavasta korosta.

Mikäli osuuspankki sulautuessa toiseen osuuspankkiin tai jakautuessa, POP Osuuksista suoritettut maksut palautetaan osuuskuntalain mukaisesti, ellei vastaanottava yhtiö ota niitä vastatakseen sulautumis- tai jakautumissuunnitelman mukaisesti. Osuuspankin muuttuessa osakeyhtiöksi, POP Osuudet eivät anna oikeutta osakkeisiin, vaan niistä suoritettut maksut palautetaan osuuskuntalain mukaisesti.

POP Osuudet palautetaan jäsenyyden päätyttyä tai osuudenomistajan irtisanottua POP Osuuden. POP Osuudesta suoritettu maksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai POP Osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista.

Osuuspankilla on oikeus kieltäytyä jäsenosuusmaksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Osuuspankki voi myöhemmin päättää edellä mainitun kiellon kumoamisesta. Palauttamista koskevasta kiellosta ja sen kumoamisesta päättää tarvittaessa hallitus.

Osuuspankilla on oikeus lunastaa kaikki POP Osuudet. Lunastusvastike on POP Osuudesta maksettu merkintähinta. Lunastusoikeuden käyttämisestä päättää osuuspankin hallitus.

Osuuspankin purkautuessa POP Osuudet palautetaan yhtäläisellä etuoikeudella jäsenosuuksista suoritettujen maksujen kanssa.

Lisäosuuksien ehdot

Pankin ydinpääomaan (CET1), ensisijaiseen lisäpääomaan (AT1) ja toissijaiseen pääomaan (T2) sisältyi lisäosuuksia. Lisäosuuksien määrä oli 4 709 kpl.

Osuuspankki on antanut jäsenilleen sadan (100) euron suuruisia lisäosuuksia. Muuttuneiden vakavaraisuussäännösten vuoksi osuuspankki ei anna enää uusia lisäosuuksia.

Ylijäämästä voidaan maksaa lisäosuuksille korkoa, joka voi poiketa osuuksille maksettavasta korosta. Osuuskunnan kokous voi päättää lisäosuuksien määrän vähentämisestä palautusta vastaan tai niistä maksetun määrän alentamisesta maksua vastaan.

Osuuspankin sulautuessa toiseen osuuspankkiin, jakautuessa tai muuttuessa osakeyhtiöksi osuuspankki voi irtisanoa lisäosuudet.

Osuuspankin purkautuessa selvitystilan tai konkurssin kautta, kertyneet lisäosuusmaksut palautetaan ennen muita osuusmaksuja, tai jos varat eivät siihen riitä, se osa lisäosuusmaksuista, mikä kullekin suoritettujen lisäosuusmaksujen suhteen mukaisesti laskien tulee.

Lisäosuudet eivät tuota oikeutta osuuskunnan omaisuuden säästöön.

Muutoin lisäosuudet tuottavat soveltuvin osin osuuksia vastaavat oikeudet, kun osuuspankki sulautuu, jakautuu, muutetaan osakeyhtiöksi tai poistetaan muusta syystä rekisteristä.

Jos irtisanottua lisäosuusmaksua ei ole voitu palauttaa kokonaisuudessaan, voi palautus tapahtua jälkipalautuksena, jos se on kolmen seuraavan tilinpäätöksen perusteella mahdollista. Lisäosuusmaksu palautetaan kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka perusteella palautus ensimmäisen kerran voidaan suorittaa.

Lisäosuudet voidaan muuntaa POP Osuuksiksi. Yhtä POP Osuutta kohden on käytettävä nimelisarvoltaan sama määrä lisäosuuksia. Osuuksien muuntoa on haettava kirjallisesti hallitukselta.

Yhteiskuntavastuu

Liedon Osuuspankin yhteiskuntavastuulla tarkoitetaan pankin vastuuta yritystoimintansa vaikutuksista ympäröivään yhteiskuntaan ja yrityksen sidosryhmiin. Paikallispankkina Liedon Osuuspankille on tärkeää kantaa omalta osaltaan vastuunsa ympäröivästä yhteiskunnasta. Liedon Osuuspankki huolehtii työnantajavelvoitteiden noudattamisesta. Pankin tuloksesta mak-

settiin vuonna 2018 yhteisöjen tuloveroa 86 tuhatta euroa. Omalla toiminnallaan pankki edisti toimialueensa aktiivisuutta tukemalla alueen yhteisöjä ja yhdistyksiä.

Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

POP Pankki -ryhmä uudistaa peruspankkijärjestelmänsä, mikä mahdollistaa digitaalisten palvelujen tehokkaan kehittämisen tulevaisuudessa. Investointi on yksi kaikkien aikojen suurimmista POP Pankki -ryhmässä. POP Pankki -ryhmä ryhtyy uudistamaan peruspankkijärjestelmänsä yhteistyössä Säästöpankkiryhmän ja Oma Säästöpankin kanssa. Projekti käynnistyy keväällä 2019 ja jatkuu arviolta vuoteen 2021 asti.

Uudeksi peruspankkijärjestelmäksi on valittu Temenoksen T24-ohjelmisto. Sen toimittaa yhdysvaltalainen Cognizant, joka on yksi maailman johtavista digitaalisten palvelujen tarjoajista. 23.1.2019 allekirjoitettu sopimus kattaa otto- ja antolainauksen sekä maksamisen palvelut. Sopimukseen sisältyy myös yrityskauppa, jossa Cognizant ostaa 100 prosenttia Samlinkin osakkeista. Osakkeiden myynti vaatii vielä Työ- ja elinkeinoministeriön hyväksynnän sekä Finanssivalvonnan tarkastuksen. Myynti ei vaikuta pankin vuoden 2019 tulokseen, koska osakkeet on luokiteltu käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattaviin osakkeisiin. Myynnillä on vähäinen negatiivinen vaikutus pankin omaan pääomaan, eikä se vaikuta merkittävästi pankin vakavaraisuuteen.

Pankin hallituksen tiedossa ei ole seikkoja, jotka olennaisesti vaikuttaisivat pankin taloudelliseen asemaan tai tulokseen tilinpäätöksen valmistumisen jälkeiseltä ajalta.

Liiketoiminnan kehitys vuonna 2019

Pankin liiketoiminnan arvioidaan kehittyvän suotuisasti aktiiviasiakasmäärän kehityksen myötä vuoden 2019 aikana. Ennustettu talouskehitys pitänee asuntokaupan tason ja yritysten investointihalukkuuden kohtuullisena. Korkotasossa ei odoteta tapahtuvan merkittäviä muutoksia ja marginaaleissakin tultaneen vielä kireässä kilpailutilanteessa alaspäin mikä vaikuttaa positiivisesti kysyntään ja negatiivisesti pankin tuloskehitykseen. Loppuvuodesta odotetaan pienoista markkinakorkotason nousua. Korkojen noustessa riski asiakkaiden heikkenevästä maksukyvyystä nousee samanaikaisesti asuntomarkkinoiden hiljetessä. Pankin sijoitustoiminnan osalta vuodesta on tulossa hyvin haasteellinen. Pankin liikevoitto tulee laskemaan 2018 tasosta.

Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käytöstä

Liedon Osuuspankin jakokelpoinen ylijäämä oli 6 896 536,64 euroa, josta tilikauden ylijäämä on 188 494,48 euroa.

Hallitus ehdottaa osuuskunnan kokoukselle, että tilikauden ylijäämä käytetään seuraavasti:

- Maksetaan korkoa POP Osuus –pääomalle 2,00 % 38 635,78 euroa
- Maksetaan korkoa lisäosuuspääomalle 0,25 % 1 301,29 euroa
- Jätetään omaan pääomaan 148 557,41 euroa

Yhteensä 188 494,48 euroa

Osuuspääoman korko maksetaan jäsenelle vain, mikäli koron määrä on enemmän kuin kaksi (2) euroa.

Pankin taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Pankin maksuvalmius on hyvä eikä ehdotettu ylijäämän jako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan pankin maksukykyä.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Kulu-tuotto -suhde, %

Hallintokulut + poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä + liiketoiminnan muut kulut x 100
 Korkokate + tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista + nettopalkkiotuotot + arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot + myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot + suojauslaskennan nettotulos + sijoituskiinteistöjen nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot + osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Oman pääoman tuotto (ROE)

$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{Tuloverot}}{\text{Oma pääoma ja vähemmistön osuus} + \text{tilinpäätös-siirtojen kertymä laskennallisella verovelalla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} * 100$

Koko pääoman tuotto (ROA)

$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio} - \text{Tuloverot}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} * 100$

Omavaraisuusaste

$\frac{\text{Oma pääoma ja vähemmistön osuus} + \text{Tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verovelalla vähennettynä}}{\text{Taseen loppusumma}} * 100$

Vakavaraisuussuhde

$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä}} * 8 \%$

Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin

$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Riskipainotetut vastuut yhteensä}} * 100$

Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin

$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Riskipainotetut vastuut yhteensä}} * 100$

Vähimmäisomavaraisuusaste

$\frac{\text{Ensisijainen pääoma yhteensä}}{\text{Riskipainotetut vastuut yhteensä}} * 100$

Omat varat yhteensä (TC) suhteessa riskipainotettuihin eriin

$\frac{\text{Omat varat yhteensä (TC)}}{\text{Riskipainotetut vastuut yhteensä}} * 100$

Tilinpäätös

Liedon Osuuspankin tuloslaskelma

		1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
		eur	eur
Korkotuotot	(2.1)	1 824 021,31	1 846 966,84
Korkokulut	(2.1)	-266 174,81	-333 037,64
KORKOKATE		1 557 846,50	1 513 929,20
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	(2.2)	117 462,55	85 184,08
Palkkiotuotot	(2.3)	968 061,96	887 110,50
Palkkiokulut	(2.3)	-194 985,09	-148 223,61
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	(2.4)	-16 485,95	0,00
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat netto- tuotot	(2.5)	46 856,18	
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	(2.6)		365 444,82
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	(2.7)	-81 099,73	-69 592,24
Liiketoiminnan muut tuotot	(2.8)	96 525,09	89 550,19
Hallintokulut		-1 782 667,89	-1 750 880,13
Henkilöstökulut	(2.9)	-838 827,10	-800 062,93
Muut hallintokulut	(2.10)	-943 840,79	-950 817,20
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	(2.11)	-55 100,05	-55 638,30
Liiketoiminnan muut kulut	(2.8)	-395 266,01	-444 387,76
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenuun kirjattavista rahoitusvaroista	(2.12)	132 516,75	
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista	(2.13)		6 037,18
Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot sekä arvonalentumistappiot	(2.13)	-43 662,75	0,00
LIIKEVOITTO		350 001,56	478 533,93
Tilinpäätössiirrot		-116 551,98	-128 824,03
Tuloverot		-44 955,10	-71 283,57
VARSINAISEN TOIMINNAN VOITTO(TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN		188 494,48	278 426,33
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)		188 494,48	278 426,33

Liedon Osuuspankin tase

VASTAAVAA

		31.12.2018	31.12.2017
		eur	eur
Käteiset varat		292 447,79	249 102,62
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset		7 203 625,00	1 138 044,00
Saamiset luottolaitoksilta	(1.1)	4 536 157,32	9 730 057,94
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	(1.1)	88 150 637,09	85 826 874,84
Saamistodistukset	(1.2)	8 786 818,28	8 464 407,03
Muilta		8 786 818,28	8 464 407,03
Osakkeet ja osuudet	(1.3)	11 896 144,89	13 922 026,69
Aineettomat hyödykkeet	(1.5)	54 756,66	53 049,06
Aineelliset hyödykkeet		2 324 198,21	2 339 224,56
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	(1.6)	1 378 151,17	1 369 228,14
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	(1.6)	869 417,48	869 417,48
Muut aineelliset hyödykkeet		76 629,56	100 578,94
Muut varat	(1.7)	21 615,47	24 097,94
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	(1.8)	411 404,38	390 631,85
Laskennalliset verosaamiset	(1.15)	25 391,22	26 832,85
VASTAAVAA YHTEENSÄ		123 703 196,31	122 164 349,38

VASTATTAVAA

		31.12.2018	31.12.2017
		eur	eur
VIERAS PÄÄOMA			
Velat luottolaitoksille	(1.10)	2 022 060,84	2 019 358,84
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	(1.11)	106 539 033,28	105 037 619,03
Talletukset		106 508 823,38	104 977 199,23
Muut velat		30 209,90	60 419,80
Muut velat	(1.12)	504 471,75	359 461,20
Siirtovelat ja saadut ennakot	(1.14)	405 099,00	421 101,26
Laskennalliset verovelat	(1.15)	44 603,75	118 551,66
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		109 515 268,62	107 956 091,99
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ			
Vapaaehtoiset varaukset		3 388 541,08	3 271 989,10
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ YHTEENSÄ		3 388 541,08	3 271 989,10
OMA PÄÄOMA (1.19)			
Osuuspääoma		2 639 100,00	2 786 300,00
Muut sidotut rahastot		1 263 749,97	1 606 726,65
Vararahasto		1 186 899,83	1 186 899,83
Käyvän arvon rahasto		76 850,14	419 826,82
Vapaat rahastot		2 336 443,04	2 336 443,04
Muut rahastot		2 336 443,04	2 336 443,04
Edellisten tilikausien voitto (tappio)		4 371 599,12	3 928 372,27
Tilikauden voitto (tappio)		188 494,48	278 426,33
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		10 799 386,61	10 936 268,29
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		123 703 196,31	122 164 349,38

TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET

		31.12.2018	31.12.2017
		eur	eur
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset		225 770,98	232 378,59
Takaukset ja pantit		225 770,98	232 378,59
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset		3 505 637,42	3 303 670,04
Muut		3 505 637,42	3 303 670,04

Liedon Osuuspankin rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2018 eur	1.1.-31.12.2017 eur
Liiketoiminnan rahavirta		
Varsinaisen toiminnan voitto verojen jälkeen	188 494,48	278 426,33
Tilikauden oikaisut	276 570,82	381 513,98
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-6 756 408,74	-2 552 992,97
Saamistodistukset	-6 562 931,34	15 574,45
Saamiset luottolaitoksilta	-36 634,94	-138 435,55
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöltä	-2 217 148,31	-2 312 275,17
Osakkeet ja osuudet	2 025 881,80	-171 548,96
Muut varat	34 424,05	53 692,26
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	1 557 635,24	1 232 947,95
Velat luottolaitoksille	2 702,00	-45 588,74
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 501 414,25	2 378 326,65
Muut velat	53 518,99	-1 099 789,96
Maksetut tuloverot	-136 797,90	-225 537,70
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-4 870 506,10	-885 642,41
Investointien rahavirta		
Investoinnit osakkeisiin ja osuuksiin, vähennykset	0,00	-805 572,00
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-90 598,99	-29 216,39
Investointien rahavirta yhteensä	-90 598,99	-834 788,39
Rahoituksen rahavirta		
Osuuspääoman lisäykset	105 900,00	289 200,00
Osuuspääoman vähennykset	-279 400,00	-130 400,00
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-51 370,38	-35 245,84
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-224 870,38	123 554,16
Rahavarojen nettomuutos	-5 185 975,47	-1 596 876,64
Rahavarat tilikauden alussa	7 482 152,99	9 079 029,63
Rahavarat tilikauden lopussa	2 296 177,52	7 482 152,99
Rahavarat muodostuvat seuraavista tase-eristä:		
Käteiset varat	292 447,79	249 102,62
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	2 003 729,73	7 233 050,37
Yhteensä	2 296 177,52	7 482 152,99
Lisätiedot rahoituslaskelmaan:		
Saadut korot	1 866 523,19	1 880 120,72
Maksetut korot	304 235,68	352 106,65
Saadut osingot	117 462,55	85 184,08

Tilikauden oikaisu:

Tilinpäätössiirrot	116 551,98	128 824,03
Tuloslaskelman verot	44 955,10	71 283,57
Odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot	-88 854,00	0,00
Poistot ja arvonalentumiset aineettomista ja aineellisista hyödykkeistä	103 917,74	181 406,38
Muut oikaisu	100 000,00	0,00
Yhteensä	276 570,82	381 513,98

Liedon Osuuspankin konsernituloslaskelma

		1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
		eur	eur
Korkotuotot	(2.1)	1 824 021,31	1 847 014,63
Korkokulut	(2.1)	-266 138,01	-333 037,64
KORKOKATE		1 557 883,30	1 513 976,99
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	(2.2)	117 462,55	85 184,08
Palkkiotuotot	(2.3)	967 820,81	886 859,60
Palkkiokulut	(2.3)	-194 985,09	-148 223,61
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	(2.4)	-16 485,95	0,00
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat nettotuotot	(2.5)	46 856,18	0,00
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	(2.6)		365 444,82
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	(2.7)	-108 366,69	-48 682,70
Liiketoiminnan muut tuotot	(2.8)	96 525,09	89 550,19
Hallintokulut		-1 789 218,12	-1 755 903,09
Henkilöstökulut	(2.9)	-840 471,10	-800 342,93
Muut hallintokulut	(2.10)	-948 747,02	-955 560,16
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	(2.11)	-65 157,01	-69 047,58
Liiketoiminnan muut kulut	(2.8)	-394 611,63	-498 632,87
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintameno- noon kirjattavista rahoitusvaroista	(2.12)	132 516,75	0,00
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista	(2.13)		6 037,18
Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot sekä arvonalentumistappiot	(2.13)	-43 662,75	0,00
LIIKEVOITTO		306 577,44	426 563,01
Tuloverot		-68 265,50	-97 048,38
VARSAINAISEN TOIMINNAN VOITTO (TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN		238 311,94	329 514,63
Vähemmistön osuus tilikauden voitosta/tappiosta		16 266,68	19 468,31
VARSAINAISEN TOIMINNAN VOITTO (TAPPIO) VÄHEMMISTÖN OSUUDEN JÄLKEEN		254 578,62	348 982,94
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)		254 578,62	348 982,94

Liedon Osuuspankin konsernitase

VASTAAVAA

		31.12.2018	31.12.2017
		eur	eur
Käteiset varat		292 447,79	249 102,62
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset		7 203 625,00	1 138 044,00
Saamiset luottolaitoksilta	(1.1)	4 536 157,32	9 730 057,94
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	(1.1)	88 150 637,09	85 826 874,84
Saamistodistukset	(1.2)	8 786 818,28	8 464 407,03
Julkisyhteisöiltä		0,00	0,00
Muilta		8 786 818,28	8 464 407,03
Osakkeet ja osuudet	(1.3)	11 896 144,89	13 922 026,69
Aineettomat hyödykkeet	(1.5)	54 756,66	53 049,06
Aineelliset hyödykkeet		2 447 163,56	2 501 411,49
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	(1.6)	1 959 957,73	1 980 199,32
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	(1.6)	410 576,27	420 633,23
Muut aineelliset hyödykkeet		76 629,56	100 578,94
Muut varat	(1.7)	21 615,47	24 097,94
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	(1.8)	415 872,47	394 957,57
Laskennalliset verosaamiset	(1.15)	25 391,22	26 832,85
VASTAAVAA YHTEENSÄ		123 830 629,75	122 330 862,03

VASTATTAVAA

		31.12.2018	31.12.2017
		eur	eur
VIERAS PÄÄOMA			
Velat luottolaitoksille	(1.10)	2 022 060,84	2 019 358,84
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	(1.11)	106 499 838,77	104 998 696,07
Talletukset		106 469 628,87	104 938 276,27
Muut velat		30 209,90	60 419,80
Muut velat	(1.12)	504 471,75	359 461,20
Siirtovelat ja saadut ennakot	(1.14)	415 544,43	426 930,23
Laskennalliset verovelat	(1.15)	722 311,97	772 949,48
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		110 164 227,76	108 577 395,82
OMA PÄÄOMA JA VÄHEMMISTÖOSUUS (1.19)			
Osuuspääoma		2 639 100,00	2 786 300,00
Muut sidotut rahastot		1 263 749,97	1 606 726,65
Vararahasto		1 186 899,83	1 186 899,83
Käyvän arvon rahasto		76 850,14	419 826,82
Vapaat rahastot		2 336 443,04	2 336 443,04
Muut rahastot		2 336 443,04	2 336 443,04
Edellisten tilikausien voitto(tappio)		6 560 268,67	6 046 485,21
Tilikauden voitto (tappio)		254 578,62	348 982,94
Vähemmistön osuus pääomasta		612 261,69	628 528,37
OMA PÄÄOMA JA VÄHEMMISTÖOSUUS YHTEENSÄ		13 666 401,99	13 753 466,21
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		123 830 629,75	122 330 862,03

TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET

		31.12.2018	31.12.2017
		eur	eur
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset		225 770,98	232 378,59
Takaukset ja pantit		225 770,98	232 378,59
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset		3 505 637,42	3 303 670,04
Muut		3 505 637,42	3 303 670,04

Liedon Osuuspankin konsernin rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
	eur	eur
Liiketoiminnan rahavirta		
Varsinaisen toiminnan voitto verojen jälkeen	238 311,94	329 514,63
Tilikauden oikaisut	220 653,16	330 750,20
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-6 756 551,11	-2 553 331,61
Saamistodistukset	-6 562 931,34	15 574,45
Saamiset luottolaitoksilta	-36 634,94	-138 435,55
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöltä	-2 217 148,31	-2 312 275,17
Osakkeet ja osuudet	2 025 881,80	-171 548,96
Muut varat	34 281,68	53 353,62
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	1 561 980,15	1 234 946,07
Velat luottolaitoksille	2 702,00	-45 588,74
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	1 501 142,70	2 378 579,47
Muut velat	58 135,45	-1 098 044,66
Maksetut tuloverot	-136 797,90	-225 537,70
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-4 872 403,76	-883 658,41
Investointien rahavirta		
Investoinnit osakkeisiin ja osuuksiin, vähennykset	0,00	-805 572,00
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-88 701,33	-31 200,39
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	0,00	0,00
Investointien rahavirta yhteensä	-88 701,33	-836 772,39
Rahoituksen rahavirta		
Osuuspääoman lisäykset	105 900,00	289 200,00
Osuuspääoman vähennykset	-279 400,00	-130 400,00
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-51 370,38	-35 245,84
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-224 870,38	123 554,16
Rahavarojen nettomuutos	-5 185 975,47	-1 596 876,64
Rahavarat tilikauden alussa	7 482 152,99	9 079 029,63
Rahavarat tilikauden lopussa	2 296 177,52	7 482 152,99
Rahavarat muodostuvat seuraavista tase-eristä:		
Käteiset varat	292 447,79	249 102,62
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	2 003 729,73	7 233 050,37
Yhteensä	2 296 177,52	7 482 152,99
Lisätiedot rahoituslaskelmaan:		
Saadut korot	1 866 523,19	1 880 168,51
Maksetut korot	304 198,88	352 106,65

Saadut osingot	117 462,55	85 184,08
Tilikauden oikaisut:		
Tuloslaskelman verot	68 265,50	97 048,38
Odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot	-88 854,00	0,00
Poistot ja arvonalentumiset aineettomista ja aineellisista hyödykkeistä	141 241,66	233 701,82
Muut oikaisut	100 000,00	0,00
Yhteensä	220 653,16	330 750,20

Liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Pankin ja sen konsernin tilinpäätös on laadittu kirjanpito- ja luottolaitoslain säännösten, valtiovarainministeriön luottolaitoksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä antaman asetuksen (698/2014) sekä Finanssivalvonnan Määräykset ja ohjeet 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus mukaisesti.

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiön Liedon Osuuspankin ja sen tytäryhtiöiden tilinpäätökset. Tytäryhtiöinä on käsitelty yhtiöt, joissa emoyhtiöllä on määräysvalta. Määräysvalta toteutuu, kun emoyhtiöllä on yli puolet osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai määräysvalta määräytyy muutoin kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä mainitulla tavalla.

Konsernilla ei ole osakkuus- eikä yhteisyhtyiä.

Konsolidointi

Tytäryhtiöiden tilinpäätökset on sisällytetty konsernitilinpäätökseen emopankin tilinpäätösperiaatteiden mukaisina. Yhdistely on tehty rivi-riviltä hankintamenomenetelmää käyttäen.

Vähemmistölle kuuluvat osuudet tytäryhtiöiden tuloksista ja omista varoista on erotettu ja esitetty omina erinään konsernituloslaskelmassa ja -taseessa.

Konsernin sisäiset tuotot ja kulut, sisäiset saamiset ja velat sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu.

Konsernin keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä. Keskinäisen omistuksen eliminoinnissa syntyvä konserniaktiiva on kohdistettu rakennuksille ja poistetaan rakennusten poistosuunnitelman mukaan. Konsernierotus, jota ei ole kyetty kohdistamaan, on kirjattu tilinpäätökseen konserniliikearvoksi tai konsernireserviksi.

Rahoitusinstrumentit

Luokittelu

Rahoitusvarat on tilinpäätöksessä luokiteltu ja arvostettu Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus mukaisesti noudattaen kansainvälistä IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardia. Standardin käyttöönotosta on kerrottu tarkemmin kohdassa IFRS 9 -standardin käyttöönoton vaikutus. Rahoitusvarat on luokiteltu niiden hallintoihin sovellettavien liiketoimintamallien ja vieraan pääoman ehtoisten instrumenttien rahavirtaominaisuuksien perusteella seuraaviin arvostusluokkiin:

- Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvarat
- Käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat
- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat.

Vertailukaudella rahoitusvarat ja -velat luokiteltiin alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaisesti neljään arvostusluokkaan:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

- Myytävissä olevat rahoitusvarat
- Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
- Lainat ja muut saamiset.

Vertailutietoja ei ole oikaistu. Vertailutiedot on esitetty siten, kuin ne on esitetty tilinpäätöksessä 2017.

Rahoitusvarojen ostot ja myynnit on kirjattu kirjanpitoon kaupantekopäivän mukaisesti ja ne sisältyvät tase-eriin Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja Osakkeet ja osuudet.

Rahoitusvelat luokitellaan kahteen arvostusluokkaan:

- Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat
- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat.

Vertailukaudella rahoitusvelat jaettiin kahteen arvostusluokkaan:

- Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvelkoihin
- Muihin rahoitusvelkoihin.

Pankilla ei ole kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvelkoja. Kaikki rahoitusvelat on siten luokiteltu Muihin rahoitusvelkoihin.

Arvostaminen

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä kaikki rahoitusvarat ja -velat kirjataan käypään arvoon. Tulosvaikutteisesti käypään arvoon kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyvät transaktiokulut kirjataan tuloslaskelmaan hankintahetkellä. Muiden rahoitusinstrumenttien transaktiokulut sisällytetään hankintamenoön.

Pankin rahoitusvaroja hallinnoidaan kolmen liiketoimintamallin mukaisesti:

1. Pidettävät rahoitusvarat (tavoite rahavirtojen kerääminen)
2. Pidettävien ja myytävien rahoitusvarojen yhdistelmä (tavoite rahavirtojen kerääminen ja myynti)
3. Muu pitkäaikainen sijoitustoiminta

Pidettävät rahoitusvarat -liiketoimintamalli sisältää antolainausaamiset sekä eräpäivään asti pidettävät vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka läpäisevät rahavirtaominaisuuksien testin (SPPI-testi). Rahavirtaominaisuuksien testissä tutkitaan, määrätäänkö sopimusehdoissa tiettyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksuja.

Yhdistelmä -liiketoimintamalli sisältää rahavirtaominaisuuksien testin läpäisevät vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka on tarkoitus pitää eräpäivään asti tai lähelle eräpäivää tai myydä esimerkiksi sijoitusstrategian tavoitteiden täyttämiseksi.

Muu pitkäaikainen sijoitustoiminta -liiketoimintamalli pitää sisällään osakkeet ja rahasto-osuudet sekä muut sellaiset instrumentit, jotka eivät läpäise rahavirtaominaisuuksien testiä.

Pankki ei käy aktiivisesti kauppaa rahoitusvaroilla. Pankin sijoitustoiminnan tavoitteena ei ole aktiivinen kaupankäyntitoiminta vaan rahoitusyli jäämien sijoittaminen pitkän aikavälin tavoitteella sekä likviditeettisalkun ylläpitäminen maksuvalmiustarpeita varten.

Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvarat

Jaksotettuun hankintamenuun kirjattavat rahoitusvarat sisältävät lainat ja saamiset sekä sijoituspolitiikan mukaisesti ne vieraan pääoman ehtoiset sijoitukset, jotka on tarkoitus pitää niiden eräpäivään asti ja joiden ehdoissa on sovittu säännöllisestä koronmaksusta ja pääoman palauttamisesta joko osissa tai kerralla (läpäisevät rahavirtaominaisuuksien testin).

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat rahoitusvarat

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat rahoitusvarat sisältävät sijoituspolitiikan mukaisesti ne vieraan pääoman ehtoiset rahoitusinstrumentit, jotka on tarkoitus joko pitää rahavirtojen keräämiseksi tai myydä tarvittaessa liiketoimintamallin tavoitteen saavuttamiseksi (yhdistelmä -liiketoimintamalli). Luokittelu edellyttää, että instrumentin ehdoissa on sovittu säännöllisestä koronmaksusta ja pääoman palauttamisesta joko osissa tai kerralla (läpäisevät rahavirtaominaisuuksien testin).

Arvostusluokkaan luokitellaan mm. sijoitukset, joita myydään tarvittaessa esimerkiksi likviditeettitarpeen muuttuessa sekä sellaiset likvidit varat, joiden likviditeetti on osoitettava säännöllisillä myynneillä.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvara arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, ellei sitä arvosteta jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat sisältävät osakkeet ja rahasto-osuudet sekä velkainstrumentit, jotka eivät täytä rahavirtaominaisuuksien testiä. Poikkeuksen muodostavat osakkeet, jotka arvostetaan käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta.

Pankilla ei ole kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvaroja.

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat oman pääoman ehtoiset instrumentit

Pankki on soveltanut IFRS 9 -standardin mahdollistamaa poikkeusta arvostaa oman pääoman ehtoisia instrumentteja käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta. Poikkeusta on sovellettu POP Pankki -ryhmän strategisiin oman pääoman ehtoiisiin omistuksiin, joiden omistus on perusteltua liiketoiminnan kannalta. Kyseisten rahoitusinstrumenttien myöhemmin tapahtuvan luovutuksen yhteydessä mahdollisesti realisoituva myyntivoitto tai -tappio merkitään suoraan omaan pääomaan. Poikkeuksen soveltamista koskeva valinta voidaan tehdä ainoastaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja se on peruuttamaton.

Jaksotettuun hankintamenuun kirjattavat rahoitusvelat

Pankin rahoitusvelat luokitellaan jaksotettuun hankintamenuun efektiivisen koron menetelmää käyttäen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvelkoja.

Käypään arvon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Käypään arvon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat voi sisältää johdannaisvelkoja. Pankilla ei ole tilinpäätöshetkellä tällaisia eriä.

Käyvän arvon arvostuksen kirjaaminen ja käyvän arvon määrittäminen

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin luokiteltujen erien käyvän arvon muutokset on kirjattu suoraan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat rahoitusvarat on arvostettu käypään arvoon. Niiden käyvän arvon muutokset laskennallisilla veroilla oikaistuna on kirjattu omaan

pääomaan muodostettuun käyvän arvon rahastoon. Valuuttamääräisten erien valuutasta johtuvat arvonmuutokset kirjataan tulosvaikutteisesti pois lukien käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavien osakkeiden osalta, jossa arvostus kirjataan käyvän arvon rahastoon. Käyvän arvon rahastoon kertynyt arvonmuutos kirjataan tulokseen, kun käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattaviin rahoitusvaroihin kuuluva omaisuus erä myydään tai muuten kirjataan pois taseesta.

Julkisesti noteerattujen osakkeiden käypänä arvona on pidetty vuoden viimeistä ostokurssia. Muiden kuin julkisesti noteerattujen osakkeiden käypänä arvona on pidetty niiden hankintamenoa silloin, kuin käypää arvoa ei ole voitu luotettavasti määrittellä. Saamistodistusten käypänä arvona on pidetty vuoden viimeistä ostokurssia, jos saamistodistuksella on julkinen hintanoteeraus tai sen puuttuessa saatavan pääoma- ja korkovirran markkinakorolla diskontattua nykyarvoa tai arvoa, joka on laskettu muuta yleisesti hyväksyttyä arvostusmallia tai -menetelmää käyttäen.

Tytär- ja omistusyhteisyriyten osakkeet ja osuudet on kirjattu hankintamenoon tai arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintamenoon, jos arvonalentumisen on todettu olevan merkittävä tai pitkäaikainen.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet on jaettu käyttötarkoituksen perusteella omassa käytössä oleviin kiinteistöihin ja sijoituskiinteistöihin. Jaon lähtökohtana ovat olleet käytetyt neliömetrit.

Kiinteistöt on merkitty taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintameno määräisinä. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet on merkitty taseeseen hankintamenoon. Pankki ei sovelle luottolaitoslain 12 luvun 8§:n mahdollisuutta arvostaa sijoituskiinteistöt käypään arvoon.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien tasearvot perustuvat hyödykkeiden arvoon suhteessa varsinaisen liiketoiminnan tulonodotuksiin.

Sijoituskiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden kirjanpitoarvon ja sitä pysyvästi alemman todennäköisen luovutushinnan ero, mikäli se on olennainen, on kirjattu arvonalentumistappiona kuluksi sijoituskiinteistöjen nettotuottoihin. Mahdolliset arvonalentumisten peruutukset kirjataan saman erän oikaisuiksi.

Pankin keskeiset sijoituskiinteistökohteet on arvioitu kiinteistökohtaisesti tuottoarvomenetelmää käyttäen. Kauppahintamenetelmää on käytetty etupäässä asuntojen ja maa-alueiden arvioinnissa. Tuottoarvomenetelmän arviot perustuvat kiinteistökohteesta saatavissa olevan nettovuokratuoton määrään ja kiinteistömarkkinoiden tuottovaateeseen. Sijoituskiinteistöjen käyvät arvot on ilmoitettu liitetiedoissa.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero ja verotusperusteiset varaukset

Poistoeroon on kirjattu tehtyjen ja suunnitelmanmukaisten poistojen erotus.

Verotusperusteisia varauksia, mm. luottotappiovarauksia, käytetään pankin tilinpäätös- ja verosuunnittelussa. Verotusperusteisten varausten määrä tai muutos eivät siten kuvaa pankin riskiä.

Pankin tilinpäätöksessä tilinpäätössiirtojen kertymä esitetään siihen liittyvää laskennallista verovelkaa vähentämättä.

Konsernitaseessa konserniyritysten poistoerot ja verotusperusteiset varaukset jaetaan omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä niiden muutos konsernituloslaskelmassa laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina esitetään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset ja asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia ovat mm. takaukset ja niihin rinnastettavat takuusitoumukset. Sitoumukset esitetään sen määräisenä, mitä takaus tai takuusitoumus tilinpäätöshetkellä enintään vastaa.

Asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia ovat mm. sitovat luottolupaukset, myönnetty nostamattomat luotot sekä käyttämättömät luottolimiitit. Sitoumukset esitetään sen määräisinä, mitä niiden perusteella tilinpäätöshetkellä enintään voidaan joutua maksamaan.

Korkotuotot ja –kulut

Korkotuottoihin ja –kuluihin on kirjattu kaikki korollisista varoista ja veloista aiheutuvat korkotuotot ja -kulut. Korot on kirjattu suoriteperusteella lukuun ottamatta viivästyskorjoja, jotka on kirjattu, kun maksu on saatu. Korot on jaksotettu efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

Korkotuottoina tai –kuluina on käsitelty myös saamisten ja velkojen hankintahinnan ja nimellisarvon erotus, joka on jaksotettu saamisen tai velan juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä. Vastaerä on kirjattu saamisen tai velan muutokseksi.

Korkotuottoa on kerrytetty myös arvoltaan alentuneen saamisen (vaiheeseen 3 merkittyy saamiseen) kirjanpidossa jäljellä olevalle saldolle sopimuksen alkuperäisellä efektiivisellä korolla.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Tappiota koskeva vähennyserä (arvonalentuminen) kirjataan perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin kaikista vieraan pääoman ehtoisista rahoitusvaroista, jotka arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista. Rahoitusinstrumentin odotettavissa oleva luottotappio määritetään sopimukseen perustuvien rahavirtojen, jotka pankki on sopimuksen mukaisesti oikeutettu saamaan, ja niiden rahavirtojen, jotka pankki odottaa saavansa, välisenä erotuksena diskontattuna alkuperäisellä efektiivisellä korolla raportointihetkeen.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämiseksi rahoitusinstrumentit luokitellaan vaiheisiin 1-3. Vaiheeseen 1 luokitellaan rahoitusinstrumentit, joiden luottoriski ei ole lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen. Odotettavissa olevat luottotappiot määritetään tällaisille rahoitusinstrumenteille perustuen 12 kuukaudelta odotettavissa oleviin luottotappioihin. Vaiheeseen 2 luokitellaan rahoitusinstrumentit, joiden luottoriski on laadullisten tai määrällisten kriteerien perusteella lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen ja vaiheeseen 3 rahoitusinstrumentit, joiden vastapuoli on todettu maksukyvyttömäksi. Odotettavissa olevat luottotappiot määritetään vaiheeseen 2 ja 3 luokitelluille rahoitusinstrumenteille perustuen koko voimassaoloajalta odotettavissa oleviin luottotappioihin.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta POP Pankki -ryhmässä perustuu neljään pää-segmenttiin:

- Henkilöasiakkaat (pl. maa- ja metsätalousasiakkaat)
- Yritysassiakkaat (pl. maa- ja metsätalousasiakkaat)
- Maa- ja metsätalousasiakkaat
- Sijoitussalkku

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta perustuu jokaisessa segmentissä sopimuskohtaisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen (PD, probability of default), tappio-osuuteen (LGD, loss given default) sekä vastuun määrään maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, exposure at default). Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämisessä siirrytään 12 kuukaudelta odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaamisesta koko sopimuksen voimassaoloajalta odotettavissa olevan luottotappion kirjaamiseen luottoriskin lisääntyessä merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen, jolloin sopimus siirretään vaiheesta 1 vaiheeseen 2. Luottoriskin katsotaan lisääntyneen merkittävästi, kun sopimukselle on tehty alle 12 kuukautta sitten lainanhoitojousto, se on ollut erääntyneenä yli 30 päivää, tai asiakkaan tilanteessa on havaittu jokin muu laadullinen riskiä kasvattava tekijä. Lisäksi luottoriskin katsotaan merkittävästi lisääntyneen, mikäli sopimuksen vastapuolen luottoluokitus on heikentynyt merkittävästi. Merkittävän heikentymisen asiantuntija-arviolla määritelty kynnyksiarvo perustuu PD-luvun muutokseen raportointihetken ja sopimuksen avaamishetken välillä.

Asiakas ja asiakkaan kaikki sopimukset katsotaan olevan maksukyvyttömiä, mikäli jokin seuraavista kriteereistä toteutuu:

- Asiakkaalla on yli 90 päivää erääntyneitä maksuja, joiden määrä on vähintään 100 euroa
- Pankki on aloittanut perintätoimet asiakkaan sopimusten osalta
- Yritysassiakas on asetettu konkurssi- tai saneerausmenettelyyn

Maksukyvyttömäksi luokitellut vastuut luokitellaan IFRS 9 -standardin mukaiseen vaiheeseen 3.

Mikäli asiakas ei ole täyttänyt maksukyvyttömyyden kriteerejä vähintään 3 kuukauteen, asiakkaan vastuut palautuvat joko vaiheeseen 2 tai 1 riippuen siitä, täyttääkö vastuut jonkin luottoriskin merkittävän lisääntymisen kriteerin palautumishetkellä. Sopimus palautuu ilman erillistä koeaikaa vaiheesta 2 vaiheeseen 1, mikäli sopimus ei enää täytä luottoriskin merkittävän kasvamisen kriteerejä.

IFRS 9 -standardi edellyttää kohtuudella saatavilla olevan tulevaisuuden informaation hyödyntämistä odotettavissa olevien luottotappioiden määrää arvioitaessa. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaa varten POP Pankki -ryhmässä on kehitetty kolmeen makrotalousskenaarioon ja niihin liittyviin toteutumistodennäköisyyksiin perustuva malli, jolla laskennassa käytettäviä parametreja korjataan odotettavissa olevia luottotappioita määritettäessä.

POP Pankki -ryhmä soveltaa käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta arvostettavien rahoitusvaroihin IFRS 9 -standardin sallimaa poikkeusta, jossa kaikki vähäisen luottoriskin omaavat instrumentit luokitellaan vaiheeseen 1 ja korkeamman luottoriskin omaavat instrumentit vaiheeseen 2.

Muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaran odotettavissa oleviin luottotappioihin perustuva arvonalentuminen kirjataan tuloslaskelmaan. Tuloslaskelmaan merkittävä arvonalentumistappio muodostuu rahoitusvaralle lasketusta odotettavissa olevasta luottotappiosta, joista on vähennetty aiemmin tulosvaikutteisesti kirjatut odotettavissa olevat luottotappiot. Arvonalentuminen peruutetaan, mikäli rahoitusvarasta kirjataan lopullinen luottotappio.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentamallia tullaan arvioimaan ja tarvittaessa tarkentamaan tilikauden 2019 kuluessa.

Vertailukaudella muiden kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavien rahoitusvarojen arvonalentumiset on IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaisesti kirjattu tuloslaskelmaan, jos on saatu objektiivista näyttöä arvon alentumisesta. Arvon alentumista on tarkasteltu saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti.

Poistoperiaatteet

Rakennusten ja muiden kuluviin aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintamenot poistetaan taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapoistoin. Poistoajat ovat rakennusten ja rakennelmien osalta 30-40 vuotta ja koneiden ja kaluston osalta 3-6 vuotta. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Tietokoneohjelmistojen kehittämismenot sekä lisenssit aktivoidaan Aineettomiin oikeuksiin ja poistetaan 3-5 vuodessa. Pitkävaikutteiset menot poistetaan vaikutusaikanaan 3-10 vuodessa.

Muut kuin varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut sekä pakolliset varaukset

Pankissa tai konsernissa ei ole kirjattu muita kuin varsinaisen toiminnan tuottoja ja kuluja paitsi pankin tulokseen kirjattu pakollinen varaus, jolla varaudutaan sijoituskiinteistöihin kuuluvan vanhan pankkirakennuksen purkamiseen tulevaisuudessa.

Verot

Pankin ja muiden yksittäisten konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä tuloverot on kirjattu verotettavan tulon perusteella laskettuna. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista ja vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

Käyvän arvon rahastoon sisältyvästä positiivisesta arvonmuutoksesta on taseeseen merkitty laskennallinen verovelka ja negatiivisesta arvonmuutoksesta laskennallinen verosaaminen. Lisäksi käyvän arvon rahastosta tulokseen siirretystä negatiivisesta arvonmuutoksesta on kirjattu laskennallinen verosaaminen.

Konsernitiilinpäätöksessä konserniyritysten poistoerot ja verotusperusteiset varaukset on jaettu konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan ja niiden muutos konsernituloslaskelmassa laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

Rahavarat

Rahoituslaskelman rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta. Rahoituslaskelma on laadittu epäsuoraa menetelmää käyttäen.

Konsernitiilinpäätöksen vertailukelpoisuus

Hankitut yhtiöt käsitellään tytäryhtiöinä siitä päivästä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryhtiöt siihen päivään asti, kun määräysvalta lakkaa. Konsernirakenteen muutokset on käsitelty liitetiedossa YY.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin käyttöönoton vaikutukset

Finanssivalvonnan Määräykset ja ohjeet 2/2016 (Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus) mukaan luottolaitosten on noudatettava rahoitusinstrumenttien kirjaamisessa kansainvälistä IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardia 1.1.2018 alkaen. Pankki ei ole soveltanut standardia takautuvasti, Luokittelun muutosten ja uudelleenarvostusten vaikutukset kirjattiin suoraan avaavaan taseeseen omaan pääomaan. Vertailutietoja ei oikaistu ja ne esitetään perustuen IAS 30 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardiin pääasiassa siinä muodossa, kun ne on aiempien Finanssivalvonnan määräysten ja ohjeiden mukaisesti esitetty.

Luokittelua, arvostusta ja arvonalentumista koskevat tilinpäätösperiaatteet on esitetty kohdassa rahoitusinstrumentit. Siirtymän yhteydessä on uudelleenluokiteltu rahoitusvaroja IAS 39 -standardin mukaisista arvostusluokista IFRS 9 -standardin mukaisiin arvostusluokkiin. Pankin lainat ja saamiset asiakkailta sekä talletusmuotoiset saamiset muilta luottolaitoksilta arvostetaan jatkossakin jaksotettuun hankintamenuon. Pankilla ei ollut siirtymähetkellä eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia, eikä se uudelleenluokitellut IAS 39 mukaisia myytävissä olevia rahoitusvaroja jaksotettuun hankintamenuon arvostettaviksi.

Pääosa pankin saamistodistuksista on uudelleenluokiteltu siirtymässä IAS 39 mukaisista myytävissä olevista rahoitusvaroista arvostettavaksi käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Kaikki oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan käypään arvoon ja niiden arvomuutokset kirjataan pääsääntöisesti tuloslaskelmaan. Tuloslaskelmaan kirjataan myös sellaisten saamistodistusten arvomuutokset, joiden rahavirrat eivät koostu yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksuista. Pankki on soveltanut strategisina pidettyihin osakeomistuksiin standardin sisältämää oman pääoman ehtoisia instrumentteja koskevaa poikkeusta, jonka mukaisesti käyvän arvon muutokset saadaan merkitä muihin laajan tuloksen eriin. Mikäli tällainen sijoitus myöhemmin myydään, myyntitulo merkitään suoraan omaan pääomaan.

Uuden standardin soveltamisella ei ollut vaikutusta rahoitusvelkojen luokitteluun ja arvostamiseen. Pankki soveltaa suojauslaskentaan edelleen IAS 39 -standardia.

Rahoitusvarojen luokittelu ja arvostaminen IAS 39:n ja IFRS 9:n mukaisesti 1.1.2018 tilanteesta:

Tuhatta euroa	Luokittelu IAS 39	Luokittelu IFRS 9	Kirjanpitoarvo IAS 39	Kirjanpitoarvo IFRS 9
			31.12.2017	1.1.2018
Käteiset varat	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintamenu	249	249
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintamenu	9 730	9 729
Lainat ja saamiset yleisöltä	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintamenu	85 827	85 840
Johdannaisinstrumentit	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	0	0
Sijoitukset				
	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	11 742	11 742
	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	11 783	11 783
Muut varat			442	453
Varat yhteensä			119 772	119 795

Rahoitusvarojen siltalaskelma IAS 39:n ja IFRS 9:n välillä kirjanpitoarvoin esitettynä:

Rahoitusvarat (tuhatta euroa)	IAS 39 Kirjanpitoarvo	Uudelleenluokittelu	Uudelleenarvostus	IFRS 9 kirjanpitoarvo
	31.12.2017			1.1.2018
Jaksotettu hankintamenu				
Käteiset varat				
Tase 31.12.2017	249	0		

Tase 1.1.2018				249
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta				
Tase 31.12.2017	9 730			
Uudelleenarvostus			-1	
Tase 1.1.2018		0	-1	9 729
Lainat ja saamiset yleisöltä				
Tase 31.12.2017	85 827			
Uudelleenarvostus			13	
Tase 1.1.2018		0	13	85 840
Jaksotettu hankintameno yhteensä	95 806	0	12	95 818
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Sijoitukset				
Tase 31.12.2017	23 524			
Luokittelu - Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (oman pääoman ehtoiset)		-3 080		
Luokittelu - Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (vieraan pääoman ehtoiset)		-8 703		
Luokittelu - Käypään arvoon tulosvaikutteisesti		-11 742		
Tase 1.1.2018		0		0
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (vieraan pääoman ehtoiset)				
Sijoitukset				
Luokittelu - myytävissä olevista rahoitusvaroista		8 703	0	8 703
Tase 1.1.2018		8 703	0	8 703
Rahoitusvarat (tuhatta euroa)	IAS 39 Kirjanpitoarvo	Uudelleenluokittelu	Uudelleenarvostus	IFRS 9 kirjanpitoarvo
	31.12.2017			1.1.2018
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta (oman pääoman ehtoiset)				
Sijoitukset				
Luokittelu - myytävissä olevista rahoitusvaroista		3 080	0	3 080
Tase 1.1.2018		3 080	0	3 080
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta yhteensä	0	11 783	0	11 783
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti				
Johdannaisinstrumentit	0			0

Sijoitukset	0			0
Tase 31.12.2017	0			0
Luokittelu - myytävissä olevista rahoitusvaroista		11 742		11 742
Tase 1.1.2018	0	11 742	0	11 742
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti yhteensä	0	11 742	0	11 742

Oman pääoman täsmäytys IAS 39:n ja IFRS 9:n välillä

	31.12.2017	Muutos	1.1.2018
Käyvän arvon rahasto	420		
<i>Uudelleenarvostus</i>			
Odotettavissa olevat luottotappiot		21	
Yhteensä			21
<i>Uudelleenluokittelu</i>			
Käyvän arvon rahaston siirto		-319	
Yhteensä			-319
Laskennallisen veron muutos		59	
Käyvän arvon rahasto yhteensä	420	-238	182
Edellisten tilikausien voitto (-tappio)	4 207		
<i>Uudelleenarvostus</i>			
Arvon alentumisten purku 31.12.2017		403	
Odotettavissa olevat luottotappiot		-452	
Yhteensä			-48
<i>Uudelleenluokittelu</i>			
Käyvän arvon rahaston siirto		319	
Yhteensä			319
Laskennallisen veron muutos		-54	
Edellisten tilikausien voitto (-tappio)	4 207	216	4 423
Osuuspääoma	2 786		2 786
Muut rahastot	3 523		3 523
Oma pääoma yhteensä *	10 936	-22	10 914

* Oma pääoma per 1.1.2018 sisältäen myös oman pääoman muut erät. Laskelmassa on kuvattu IFRS 9 -siirtymän vaikutus käyvän arvon rahastoon ja edellisten tilikausien voittoon (-tappioon).

Luottoriskin hallinta

Luottoriskin hallinnan tavoitteena on rajoittaa luotonannosta syntyvän luottoriskin tulos- ja tasevaikutus hyväksyttävälle tasolle. Luottopäätökset perustuvat asiakkaan luottokelpoisuuteen ja maksukykyyn sekä muiden luoton myöntämiskriteereiden, kuten vakuusvaatimusten täyttymiseen. Luottopäätökset tehdään pankin hallituksen vahvistamien päätösvaltuuksien puitteissa. Pankki myöntää luottoja ja takauksia ensisijaisesti omalla toimialueellaan. Tällä varmistetaan paikallinen, riittävän perusteellinen asiakastuntemus.

Luottoriskin seuranta perustuu järjestämättömien saamisten ja maksuviivästymien jatkuvaan seurantaan sekä luottosalkun laadun seurantaan. Ennakoitavissa oleviin ongelmiin luoton hoidossa reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Pankin hallitukselle raportoidaan säännöllisesti asiakasvastausta ja järjestämättömistä saamisista.

Pankin keskeisiä asiakasryhmiä ovat toimialueen henkilöasiakkaat ja maatilayritykset sekä pienyritykset. Pankin varainhankinnasta pääosa on myönnetty luottoina pankin asiakkaille. Pankin taseessa olevista luotoista kotitalouksien ja elinkeinonharjoittajien yhteinen osuus on noin 79,7 % (78,7 %). Maatilayrittäjien osuus taseessa olevista luotoista on 8,1 % (9,3 %) ja muiden 12,1 % (12,0 %). Valtaosa, 77,5 % (77,0 %), pankin luotoista on myönnetty asuntovakuutta vastaan

Luottoriskikeskittymien seuranta on tärkeä osa luottoriskin hallintaa. Pankin luottoriskikeskittymät on kuvattu liitetiedossa 1.20. Pankin vastuut on jaoteltu maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) mukaisesti riskiluokkiin 1-8. Riskiluokka 1 kuvaa matalimman riskin saatavia ja riskiluokka 8 korkeimman riskin saatavia. Asiakas ja asiakkaan kaikki sopimukset katsotaan olevan maksukyvyttömiä (riskiluokka 8), mikäli jokin laatimisperiaatteissa esitetty maksukyvyttömyyden kriteeri toteutuu. Maksukyvyttömäksi luokitellut vastuut luokitellaan IFRS9-standardin mukaiseen vaiheeseen 3.

Pankin lainat ja saamiset sekä taseen ulkopuoliset erät korkean riskin riskiluokissa 7 ja 8 ovat yhteensä 3 215 tuhatta euroa. Riskiluokkien toimialakohtaiset luottoriskikeskittymät on esitetty liitetiedossa 1.21.

Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi vastuilla on pääsääntöisesti turvaavat vakuudet. Vakuudet arvostetaan varovaisesti käypään arvoon ja arvojen kehitystä seurataan säännöllisesti sekä tilastoja että hyvää toimialuetuntemusta hyödyntäen. Vakuudet ovat keskeinen osa pankin luoton laatua parantavia järjestelyjä. Pankin luottojen vakuuksina on pääasiassa kiinteistövakuuksia. Vakuuksista on esitetty tarkempia liitetiedossa 1.22.

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskenta on tärkeä osa luottoriskin hallintaa ja osa jatkuvaa luottoriskien seurantaa. Arvonalentumisten periaatteet ja odotettujen luottotappioiden laskenta on määritelty tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa. Lainoihin ja saamisiin sekä taseen ulkopuolisiin eriin kohdistuvien arvonalentumisten määrät ja tilikauden aikana tapahtuneet muutokset on esitetty liitteessä 1.1. Lainat ja saamiset ja saamistodistuksiin kohdistuvat arvonalentumiset ja tilikauden aikana tapahtuneet muutokset on esitetty liitteessä 1.2.

Eräntyneet saamiset ja järjestämättömät saamiset on esitetty liitetiedossa 1.1. Järjestämättömät saamiset sisältää vaiheeseen 3 merkityt luotot.

Luettelo tilikauden aikana käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tosittelajeista

Kirjanpitokirjat	Säilytystapa
Pääkirja/päiväkirja	Elektroninen arkisto
Tasekirja	Sidottu kirja
Tositteet	Paperituloste
<u>Reskontrat</u>	
Asiakasreskontrat (koneelliset)	Elektroninen arkisto
Salkkukirjanpito	Elektroninen arkisto
Ostoreskontra (Opus Capita)	Elektroninen arkisto
Ostoreskontra	Paperitulosite
Kassapäiväkirja	Atk-tuloste
Kassaraportit	Atk-tuloste
Palkkakirjanpito	Elektroninen arkisto
Käyttöomaisuusreskontra	Elektroninen arkisto
Johdannaisten reskontra	Excel-tiedosto
<u>Käsin ylläpidettävät reskontrat</u>	
Vuokrasaamiset	Excel-tiedosto
Notariaattitoimeksiannot	Laskutussovellus

Tositelajit

10	Maksuliiketilin tiliotteen tapahtumat
20	Ostolaskut
21	Toimitusjohtajan kulut
22	Henkilökunnan kulut
25	Ostolaskujen suoritukset
30	Ostolaskut, Opus Capita -pankit, ei-pankissa kiertävät laskut
32	Matkalaskut
50	ECL-kirjaukset
51	Salkkukirjanpito
56	Konekieliset viennit muista reskontrista, QS-kassalla kirjattavat tapahtumat
58	Konekieliset kustannuspaikkojen väliset siirrot
60	Sisäisen laskennan tositteet
61	Konekielinen sisäisen laskennan tietojen välitys
70	Muistiotositteet
71	Pääkirjakirjaukset
75	Palkkaviennit, maksetut palkat
80	Jaksotustositteet, purettavat viennit
82	Konekieliset laskennalliset erät
83	Konekieliset laskennalliset erät, palkat, lomapalkat
85	Poistot
94	Liiketoimintasiirtoon liittyvät viennit
99	Tuloksen kirjaus

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus

Liedossa 11. päivänä helmikuuta 2018

Liedon Osuuspankin hallitus

Juhani Laurikainen

Marja-Leena Brander

Jussi Karttila

Seppo Konkola

Vesa Tyykilä

Pertti Ylitalo

Juha Niemelä
Toimitusjohtaja

Hallintoneuvoston lausunto tilinpäätöksestä

Liedon Osuuspankin hallintoneuvosto on käsitellyt osuuspankin tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen vuodelta 2018 ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Hallintoneuvosto hyväksyy tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen ja yhtyy hallituksen ehdotukseen tilikauden ylijäämän käyttämisestä.

Liedossa 12. päivänä helmikuuta 2019

LIEDON OSUUSPANKKI
Hallintoneuvosto

Juhani Vuorinen
Hallintoneuvoston puheenjohtaja

Johanna Vuolle-Nurmi
Hallintoneuvoston sihteeri

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Liedossa 12. päivänä helmikuuta 2019

Vesa Kiuas, KHT